

©176.

5979

Kiwi.
Chr. Rutoff.

Eesti Rahva Muuseum

Wanemuise
näitola
+ TARTUS. +

Nov 166

Wanemuise
näitelawa
TARTUS.

as?
Kiwi.

Draama 3 järgus. ~

Chr. Rütoff.

Wanemuise näitelawa.
Juli 1912.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

76100

2.

Osalist:

Robert Ots, meremees.

August Wahtrik, kaupmees maal.

Mart Paas, endine taluperemees.

Anette, Wahtriku naene. } tema tütreid.

Elly, 15-16. a. poika

Winn, Mardi õde.

Anton, Wahtriku kasupoeg.

Ernst, 3 a. poiss, Wahtrikute poeg.

Kõrtsinaene.

Wares.

Pern } tisleri sellid.

Sibe, maapeis.

Uks naesterahwas.

Dr. Kupp, rihelkonna arst.

Rahwas.

Tegewus ühe päewa jaoksul.

Esimene järk.

Tuba Wähtriute juures. Paremalt pool kaks ust. Ees pool kaupluseruumi üks, mille kohal kell, mis wälimise kaupluseruumiga ühenduses on. Taga pool teine wüb Wähtriku töötuppa. Tagasemas kaks ust. Parem poolne magamisetuppa, kus läbi lahtise ukse ilusasti ülestehitud abieluwoodi näha on; parempoolne - köök ja õue. Paremalt pool kaks akent. Taganurgas walgest pottkividest ahj. Uste waher kohal klawer. Pehme mööbel, wärdelemisi suurehinnaline ja ilus. Pildid seinatel. Eesriided ustel ja akendel. Igast asjast paistab jõukas vlek ja suur puhtus wastu. Saual on mitmesugused parid ja asjad. Ohtune widewin.

Amette [22 a. wana. Seisab akna ees ja waatab kedagi oodates wälja]

Elly [natukesse aja pärast tuleb poest.] Amette!

Miss sa näed sääl? Ostad wanameest?

Anette [teise häälekõlast ehmatanud; pöörab
rutu ümber.] Elly! Kas juba jälle! See on...

Elly [wähele.] Same ja tores! Seda ma ^{küll} tean.
Oled juba kümme korda öelnud!

Anette. Kes siis müüd isale sedamoodi ütles.

Elly. Oige mul uus isa!

Anette. Elly!

Elly. Nojah! See müüd mõni mees. On va-
randuse lakkus läbi. Müüd eh teise armul.
See veel isa!

Anette. Elly!

Elly. Miss sinagi tema eest õige seisad? Kas
sul oleks õige tarwis ölnud selle wanamehe-
le minna? Koix isa wigurite pärast. Veel
seisab teise eest!

Anette. Kust sina oma targad sõnad wõtad?!
Keed on sul küll tädi käest saadud?

Elly. Miss sina tädist räägid? See inka
on inimene, kel suu paraja koha pääl.
Teie olete kõik nagu haiged. Ota millal sõ-
na tuleb. Aga tädil - nagu wett! [Kell heli -

seb.] Nojah! Kui jalad tuppa saad, siis on
neil väike tarwis! [Läheb.]

Anette [vaatab mõttes wälja; säält rõlatab
koori laul: „Kui kallist kodust lähemini
Põrkab ehmatades tagasi]

Elly.

[Tuleb tagasi, põmiselt põlgawalt]. Kahe kapi-
na eest pämmi! Kõikide koverapõiss pead olema!

Anette [ei kuule]. Kes säält... laulab?

Elly. Noh? Sina ei tea? Lauljaid kuulimajas
sina ei tea?

Anette. Mis nad siis sellest laulawad? Sellert
wanast?

Elly. Kas mina tean? Miks nad siis seda ei
wõi laulda? [Armast on möödaminewaid
lauljaid näha, laul waikselt rauguses]

Näed, lauljast lähewad koju! [Kesk laulajures,
tõstab esju]. Noh, sul müüd hämmel isegi küll?

Uhed sinnipäewa esjad küll? Piidetüks.

Peenise maitse! Ah! Wana albumitüks! Neid
sul ju mitu tükki. Mis ta sellest müüd toi!

Anette. Elly, kui sina sullegi õpetust ei wõta, siis... Ise oled kitarlaps. Kõiks sulle tehtakse ja muretsetakse. Aga kuis on rääbalaid ja tüüdid ja tea mis. Mis häätegiija sina ennast arwad olema?

Elly. Kas mina ei tee hääd? Igapäev kauplen!

Anette. Jäta oma umalused! Kauplaja! Keft-hommikuni pikutada woodis. Sähed kuhu tahad ja millal just tahad. Raha on sul alati. Kui tüju juhtub olema, oled paar tun- di puos. Palju sa sellega arwad teenima? Ja kui palju sinu ehted ja pidud maksawad? Mõttele ometi norras järele? Teaksid ju küll sel- lest aru saama. Kui titarene sa enam ei ole. Wähemalt wõit peaksid ometi olema. Kui sa tänusõna ütelda ei oska.

Elly. Mina pean tänama? Keda? Sindi? Mis eest?

Anette. Minule ei ole sinu tänu ega midagi tarwis. Aga Augusti vastu ei tohi sa häikema- ta olla. Nagu oma lapse eest on ta muretsenud. Ja sina...

Elly: Ta peabgi seda tegema.

Anette: Näed! Ei tea mispärast?!

Elly: Noh? Mispärast ta sind siis omale sai?

Anette: Ja sellepärast peab sind ka...?

Kui rumal-häbemata sa ometi oled. Suur tüdruk. Femal on õigus saada!

Elly: No muidugi. Need mised rüdehilbud. Neid maksab ka hangutada. Mõni teine vanamees oleks palju rohkem ostnud, kui naisuguse noore ilusa naese oleks saanud.

Anette: Mõni teine oleks naisuguse rumala plika paaril päeval pärast majast välja viskanud.

Elly: Noh? Sul on igaw seda aega oodates?

Anette: Elly! Mispärast sa ometi naisugust rüsu jutis ajad?!

Elly: Aga kes emme hakkas?

Anette: Ma ei tahaks ju sulle midagi ütelda. Aga hirm on sinu. Oled ju pea täis inimene. Ja kui xord siit majast ära...

Elly. Ära kardada. Ei ma jäägi teile siia kauaks nägutaada!

Anette. Ja mis siis pääle hakkad?!

Elly. Noh? Kõik kõverikud ja wigased saavad mehele? Ja mina ei saa?!. Kohe! Kui leolist lahti saan!

Anette. Ja siis? Kui ka ehk saadgi...

Elly. Muidugi saan. Sääb ei ole midagi kui. See on kindel. Kõik ilusad tüdrukud saavad mehele. Ja kas mul kawalerisid ei ole?! Mis?

Anette. Tõnal, ma ei oska sinu kerge-meelsuse pääle enam midagi öelda. Kui ometi, et ma sulle hääd soovin. Oh ei ole igalpool niisugune, nagu siin majas. Kõik mehed ei ole nii hääd kui August.

Elly. Mina niisugusele ei lähegi! Kes naere tööle paneb! Niisuguse ehk jaoks ma ei wiitsiks ennast riietessegi panna. Noor, ilus, rikas, haritud! See on mees. Kui tulega igalt poolt läbi! See

9.

oleks elu! Aga kui mõne vanamehele
minnas. Nagu sina. Siis peaks tal vähe-
malt mõis olema.

Anton

[noor 18 a. piiss lapselikult meeldiw. Il-
mub õue ussert.] Ohtust!

Anette. Ah! Oled wimati tagasi!

Anton. Ei jõudnud waremmini. Mitmel pool
oli tarwis käia. Sa tee on ka kole halb. Waa-
ta et wankrist maha ei wiska.

Anette. Kuda linna lähks? Said kõik üen-
datud?

Anton. Jah.

Anette. Isa ei näinud? [Kell heliseb.]

Anton. Ei. Käisin mitmel pool sees. Kusa-
gil ei olnud. Ma lähen koha.

Elly. Koh, räägi aga sina veel isast midagi.
Küll mina lähen. Peab katsuma ka
leiwarahha teenida. [Ära]

Anette. On külm?

Anton. Ei ole wiga. Nature pani raputama.

Aga küll see läheb. [Wahe]

Anette. Muid midist ei oleud linna pool midagi kuulda?

Anton. Ei. [Wahe.] Ah ja! Otsa Robertit nägin!

Anette [katsub ükskõikse olega] So.

Anton. Käisin Männikus sees. Oli saäl.

Küll on aga mees muutunud. Männiku poiss ütles. Mina ei oleks muudu ära tundnud.

Anette. Mins?

Anton. Hulgas. Saapalawad jalas. Täis hulgas. Päbal mitsilott pääs. Wana kuu tunc selgas.

Anette. Mis ta tegi?

Anton. Ei.

Anette. Üks?

Anton. Ei. Üks teine oli ka.

Anette [ärevalt] Kes see oli? Isa?

Anton [nature inestamult] Ei. Ma ei tunnud.

Anette. Ah. [Wahe.] Oled lõunata?

Anton. Ei, sein limas. [Wahhe].

Anette. Mis ta rääkis?

Anton. Kes?

Anette. Noh, see... Kellest sina siis rääkisid?

Anton. Ah Robert? See ja. Rääkis küll, aga mina olin eemal. Ei kuulnud. Kartsin lähemale minna. Ehk tunneb ära. Hakkab midagi nohima.

Anette. Sinuga?! Mis tal sinuga nohida olex?

Anton. Noh, mine misugust tea. [Wahhe]

Anette [tahaks veel midagi küsida, aga otsustab teisiti ja vännib.]

Anton. Papa ei ole kodu?

Anette. On.

Anton. Ma hakkam poes kraami lahti pakkima, kui küsib. [Ära poodi.]

Anette [kõnnib ärituses.] Missugune meeletus... Missugune...

Wiiu.

[Ilmub kõrgiuksest.] Tere õhtust! Üksi

oledgi?

Anette, Tere tädi!

Wiiu, Üksi oledgi?

Anette, Ei. Teised on ka. Siin-sääal laiali. [Aitab riideid ära võtta.] Hobusega tulid?

Wiiu, Ei. Talgisi! Ah, selle lühikere maa pärast. Maxsa hobusega jahtida! Ah so, Katulerin siis ka. [Musutab.] Hääd sünnipäewa! Tuleb wõoraid palju?

Anette, Ei. Mitte midagi. Sa tead, meie ei käi kellegagi.

Wiiu, Nojah. Eks te ole ikka ilusad ja uhked ka. Imet, Poe rahwas. [Lauu juures] Ah! Kingitused! Küll aga hulke! Siidi ja sammetit. Kulda ja hõbedat! Nagu kuninga pruuale! No ehil ja hellitab see aga sind küll! Said ikka häa mehe küll. Midagi ole õelda. Eks sa olex küll ka nooremaid ja ilusmaid saanud. Aga parem ikka wana parra all, kui noore piitsa all. Wähe wana on, -aga said ikka häa elu ja muud

midagi. Nuu nüüd wanarahwa juttu. Kui
 wihmane Coulature päew, siis halb elu.
 Egas hullema koera ilma ka enam naljalt
 ole, kui teie oma. Noh, elu nagu kuld. Istun
 äige. Saab wahest arwasti ka saksu troli pöö-
 le. [Teib seda] Küll on pehme! Istu kas
 söömata. Küll sul ikka on häa elu. Na-
 gu ühel wanal koeral. [Haerab hääsüdame-
 liselt].

Anette [kes akent silmas pidanud on.]

Kas ei tulnud kedagi?

Wiiu. Ei. Pstad kedagi? Wanameest? Ega
 see veel ei tule.

Anette. Miks sa seda arwad?

Wiiu. Noh! Ega ta's enne tule, kui raha
 otsas.

Anette [ehmatanud.] On ta siis...

Wiiu. See veel ei tea. Kus siis mujal kui
 lakkumas! No mis anda praegu raipele
 raha! Nagu ise ei teaks. Ta nüüd on tal-
 jälle palju raha olnud. Sajarublahine
 olnud kuhe!

Anette [chmatusesest xange.] Kust sa se-
da... tead?

Wiiu. Minu wanamees alles tuli linnast.
Käinid Tücholinmas sees. Sääl õige mölland
parajasti, nagu enne wanasti. Pasatskid
kürts täis. Tõema joodab. Tõemal nimepäew.
Minu oma kutsunid koju. Kus tuleb? Kagi-
mannid ümber. Kus basevad. [Tõine teon]
Sääl ta saab raha! Sääl ta uskab neid
wigurisi leida. Hää kolu ikka enesel.
Minu oma arwas et miuis ikka jälle mõ-
ne lullile krundi. Wõi andis rendile.
Sai käeraha. No on see üks inimese
ahutus ilmas! Kõik saavad wanemaks
ja targemaks. No ei tule raipele arm!
Lapsed peavad veel wanemaid auusta-
ma. No auusta niind niisugust! Ka-
hunid Mari! Kas see wähe teisega ohtus.
Ja sina niisama. Ei sallinud ju sind
ka! Kuda sul kadunid ema tegi ja hwi-
dis. Mis see aitis? Läheb joob meest riided
seljast maha! No tulise päralt sinu

naha wahale! Aga kus Mari! Tuleb ööri kodu. Siis oota teda. Magama ei tohi heita. Tee temale theed. Soojad sukad jalga. Aga veel ei old hää. Kohe kiusas. Seda mina panin tähele. Ta wale! See on tal igal pool walmis!

Anette. Mis sest wanast asjast enam rääkida. Wõi teda enam keegi parandab. Ara sa tädi aga Elly kuuldes sedawoodi räägi. Tema hakkab niasamuti.

Wiiu [naerab] Tema wana terane.

Anette. Mul on päris hirm. Mis temast küll saab? Minust küll tema kaswatajad ei ole. Just kui isa. Seesama hoolimatus. See sama uhkus ja kiitlemine. Kõik on narakad ja fikid ja tea mis.

Wiiu. Noh, lapse asi. Küll saab wanemaks ja targemaks. - Eks sa karista wahert kui ei kuule ja.

Anette. Seda enam karistada? Wäikest seadix omapääd kaswanud. Ei tohtinud ema ega mina tal midagi ütelda.

Kui isale kaebas, siis...

Wiiu. Ja. Kas wähe lapsepõlwes peresta said! Aga nüüd pead raipae eest mur-
retsema. Elly pääle ta tige ei olnud.

Anette. Elly oli ikka tema tütar ja mina
ema ema. Kui emaga rääkis, siis oli
ikka minu tütar ja minu tütar. [Tõisal]

Keda tema sääl jootis?

Wiiu. Keda? Kas tema sellert ka veel
luugu laseb keda? Keiki! Kes aga ette
juhtub. Ja juma jaksab.

Anette. Ei, ma arwasin nii. Kas mõni
tuttaw wõi keegi... Oli hulgas...

Wiiu. Noh, kes temale siis ka tuttav ei
ole? Tema tunneb kõik linna trahteri
wured.

Anette. Mina arwasin, et wähest juhtumisi
si. Nagu tädi meesgi... Mõni küllamees
wõi...

Wiiu. Hulgas kõik. Külõamad niisama.
Ei targemad ühtegi. Uhes kõik. Sääl
nad norutawad ja jorutawad. Selle

winatilga. Wõi õllelake pärast. Kodu kas
majad põlegu. Kui veel prüpärast saab.
Mis siis enam rääkida. Põwad raiped kas
surnuks!

Anette. Mõnda muud uudist enam ei
kuulnud?

Wiiu. Kus uudiste kuulja! Kuule tema mi-
dagi. Kui juba poolenisti omale midagi
pähe langeb. Siis ehk ajab silmad lahti.
Oli siis midagi isearalikku kuulda?

Anette. Ei! Aga ainult nii. Sinna koht
Iksa ühte ja teist juhtub. [On enese tead-
mata akna juurde läinud.]

Wiiu. Iksa võtad? Ei tule! Semal raha tas-
kus ja tuleb roju! Manna mõeldagi!

Anette [astub ruttu teise juurde.] Kuule,
tädi kas sa selles nii kindel oled? Et ta
kõik raha teistele ära joodab?

Wiiu. No midagi! Kas sina siis ei ole?!
Kas saäl siis kahtlust ka veel on?

Anette. Siis... siis... Tädi! Mul oleks üks
palve sulle!... Mina...

Wiiu. Noh, mis müüd veel! Palmet! Ütle
aga. Mina teen sulle midugi rõõm!
Anette. Mina... [Ei saa kaugemale, sest
Elly lendab sisse.]

Elly.

Tädi! Tere! Tulid uneti korra!

Wiiu. Tere! No tulid neid! Kudas siis ka
müüd kuuldu? Mina kaupleid kibe-
dasti?

Elly. Mis siis. Kes siin minu tööst mida-
gi peab!

Wiiu. Jah. Eks sa waene pea hakkama
maast madalast orjama. Wõi sul enam
ema armu on. See puhkab nullas. Wõi
isa hoolitsemist. See hoolitseb muude
asjade eest. [Tuleb meelde] Eks sul ole
veel õnn, et Anette on! Pane ikka õpeturi
ja juhaturi...

August.

[Suurv 45a. mees. Tuleb väljast. Kannab
Ernsti turjal. Lõbusalt.] Tädi siin! See

on ilus! Tere!

Wiiu. No tere! Käed mis tema niid ei tee!
Selle hää eluga! Muudkui mängib. Tere
poiss! Hää suur sõlg juba.

Ernst [on maha tulnud; patsib. Kargab siis
Anette juurde ja riputab sellele kaela.]

August. Üksi tulid?

Wiiu. Üksi. Keda mul's on ^{sääle} kaasa võtta?

August. Aga wana?

Wiiu. Tuli linnast. Ei witsinid tulla. Üles
kondid walutama. Ja külmarärimad. Eks
see inimese elu ole. Noorul põlvel siis kär-
me ja kerge. Arwa ikka, et tea mida ees
tuleb. Aga sääle ongi wanadus ja. Tääd
nagu üks wana kolgispuu. Ei nägu, ega
tegu. Mina ennast pane tähelegi. Kuu
wanamees sureb, katsu et lähem weel teiselegi.
Aga wanamees. Wahin teist õige wahest.
Tust nagu üks muustik! Ja missugune
moodis poiss oli ka omal ajal. Sakri-
wad tüdrukud teise pärast ummalaks
ja wana imet tehti. Ah, unustasin jälle!

[Augustile] Sind pidin kõige enne käsile võtma!

August. Monoh! Mis pärast? Ma ei ole ju tükil ajal enam midagi warastanud?

Wiiu. Kuula. Iga päew petad ja nõõrid inimesi! Nojah! Ära hirmuta ühtegi! Mis-sugune kaupmees siis ei peta?!

August. Kas see on siis pahategu? Õnd-sam inka anda, kui võtta!

Wiiu. Sõrise veel [Sõine toon] Mis pärast sinaselle wana Mardile annad raha? Sakkuda? Ise tead küll. Krundi tema laskis kõrist alla. Kadunud Mari! Kas see wähe silmawett walas. Ja enneaegu inka haudagi läks. Ei oleks sind olnud. Kes teab, kus lapsed oleksiwad hulksunud. Heh mees, anna häa keretäis! Kui koju tuleb.

Anette [annab silmadega märku, et Ernst ja Elly ka taas.]

Wiiu. Ah lapsed! Elly, kas sinul nüüd poses midagi toimetamist ei ole?

Elly [saab aru; promiseb.] Anette ise ei

wõinud veel äelda. [Wahe]

Wiiu [naerab lõbusalt.]

August. Mis te nõnda.. Kas siis tädile tass
kohwi wõi midagi...

Anette. Kohw on valmis. Elly, too küögist.

Elly. Eks Elly pea kõik tegema!

August. See ei ole Elly kaubas. Ole aga truu
oma ametis. [Kell heliseb.] Ho näete. Iri-
mesel ei ole aegagi

Elly [minnes.] Niid on meil kõik kodu
otsas. Üks tuleb, teine läheb.

Ernst, Elly! Oota. Mina ka! [Looruseb ka
ära.]

Wiiu. Kus see poisik teil on?

August. Sinmas.

Wiiu. Shuidugi rahaga. Ho usalda sina
aga kõiki! Küll see poisik sul veel kerra
näha üle kõrwade tõmbab. Ei see ole
ühtegi muu lammas, kui näib!

August. See on auis poisik. Täebgi täna
kauaks. Pea kas...

Anette. Tuba tuli.

August. Tuli?

Anette. Ja. Subas kraami kahtipakkima hakata.

August. So. Mina ei näinud. Oled pabane?

Anette. Missärast? Ei ole.

August. Oled nii wainne.

Elly,

[awab unse õige kõwasti ja tähtsalt.]

Præitud sigurid?

August. Esimene kart rüüli otsas.

Elly. Mis maksab?

August. Kahexas.

Elly [lööb unse kinni.]

Winn [naerab.] Tais kaupmees.

August [tõsiselt.] See võib ju olla. Et mina liiga hellitan. Aga mina ei saa. Tea kuda... Aga tädile pidi ju kohwi toodama. Mina toorsin. Kas leian?

Anette. See puuduks weel. [Sahab minna.]

August [es] No mis siis. Kas mina ei

wõi siis tuma? Sina räägid tädiga. Aga mis sul on? Oled haige? Paris tiesti?!

Anette [katsub naeratada] Si ole midagi.

Matuse pääwahu.

Wiiu [naljaga] Kuula nüüd! See on haige! Mis sa hellitad! Trubi tööle. Ehid teist nagu uht' kuninga pruut! Ja heiad! Annad kerra woli kätte, kas pärast. See oled wana. Hakkab weel neeremaid otsima

[Naerab]

Anette [läheb kõõki]

Wiiu. Kust seda nalja saab siis? See on sulle truu, nagu üks nullatükk! Si selle lapse südames walskuse waimu ole. Muidkui et wanamehele enam raha ei anna. Seda mina ütlen!

August. Palju ta minu käest saab. Kui küsib, paar-kolm rubla annan. Ta teenib ju isegi.

Wiiu. Naljaj, eks ta kõiksugu wigurid tee töö jäälle oksjoni kaela. Ega muid.

August. Ega ta enam saa.

Wiiu Ei saa? Ah ja! Tuli meelde küsida. Kelle nimel see kruunt siis müüd äieti on?

August. Minu.

Wiiu. Ammuigi?

August. Jah. Eksjonist saadik. Saab warsi neli aastat.

Wiiu. Ära siis wanamehe raipel oli see -
kord vigus. Mina arvasin, et kruunt jäi te-
ma nimel. Sina maksid ainult wõlad.
Ükspäew waidlesin oma wanamehega.
Kui kohtla mehega rendi kaupagi tegi.
Kunled seegi tola. Wiskab teisele kōrt-
sis sada rubla käeraha. Ise kehw
mehikene.

Anette

[Tuleb kõigest kohwivõudega. Hakkab
lauale seadima.] Istuge. [Augustile, kes
seisab.] Kas sina ei taha?

August. Ja. Silmapilk. Ma waatan kus
Anton on. [Ära poodi.]

Anette. Kutrü see ka!

Wiiu. Mis sa tahtsid rääkida?

Anette [waatab hirmunult ringi]. Tädi, kas sa saaksid mulle raha laenata?

Wiiu. Raha? Simule? Noh, miks ma ei saa. [Rahapunga wõttes.] Eks mul oma pisike talupoja kopikas ikka ole ka. Kui palju sa tahtsid?

Anette. Mul oleks... mul oleks paarsada rubla tarwis.

Wiiu [ahmatusesest kange]. Kaks sada rubla? Ühesid niipalju?

Anette [rihutab].

Wiiu. Kulla laps! Ei mul niipalju ole! Mina arvasin rublat kümme! Mis sa siis nii koleks rahaga teed?

Anette. Mul oleks tarwis.

Wiiu. Miks sa siis Augusti käest ei küsi?

Anette. Ei mina. Ma sain tema käest. Ja kaotasin.

Wiiu. Kaotasid? Kaks sada rubla? Tule Sumal appi! Ja ise ei lausu sõnagi!

Sellepärast sa olid nii latsis. Aga mis sinna inna enam aitab. Kardad üelda? Ega ta siis tea mis tee! Wana häa mees. Anette. Ei ta ei tee midagi. Aga ma ei taha üelda. Kui niind saaksin. Paari nädala jooksul annaksin tagasi. Siis ta ei küsugi enam, mis sellega teen. Ainult niind ei tohiks üelda.

Wiiu. No kas lugu! [Mõtleb.] Mis sa tahad praegu teha! Millal sul teda tarwis on?

Anette. Oleks kohe, täna...

Wiiu. Täna? Täna enam ei saa küll midagi! Kui üle pää saab. Ega mul kodu ole ka niipalju. Mh! [Waidleb enesega.] Kui kõik kopikad kokku ajada? Ehk wõi saab veel. Aga siis peab jälle wana-mehe raipela ütlema? Ilma temata ka ei tohi. Hakkab ju tagaajama. Peab inka ütlema! Mh! Kas saab jälle suu peetud? Noh, peab küll! [Mõtleb.] No- ehk saab! Hommiku tule ühes. Küll

me juba ajame asjad joonde.

Anette. Kallis, kallis... [Wiskab paa
tädi rinnale ja purtskab nutma. Wahe]

Wiiu [silitab teise juukseid. Kuu liig naha
kestab.] Hõh, ära siis sellepärast nii kur-
wasta. Kahju ju muudugi on. Püüa raha.
Aga mis sinna enam parata. Küll
saad jälle warsti raha ja. Ei ole enam
seda meesgi. Ära nuta! Küll läheb
kõne ilusti! Ära nuta!

Anette. Tädi... Lase mind!.. nutta. See toob
kergitust... Mul on hirm...

Wiiu. Mis sa siis nii kardad. Küll mi-
na muretsen raha. Mis siis sellest nii
kahetsed. Paarsada rubla? See teie
kohta müüd mõni raha! Tema wana
hää mees! Ega itle midagi. Kuu teada-
gi saab.

Anette. Mitte sellepärast...

Wiiu. Mis sa siis nii? Wõi on veel midagi
murd?

Anette. Lase mind, tädi! Mul ei ole ühtegi

paika kus nutta wäissin]

Wiiu, Mis pärast sa siis nutad? [Emali - kult, pehmelt.] Laps, mis sul on? Miks sa nutad? Püudub sul midagi?

Anette. Ja - ei! Mul ei ole nutmiseks põh - just.

Wiiu. Ja nutad ise?

Anette. See tuleb, tädi! Tuleb! Ah, see rõik... Isa... Elly... See... Ah [valuga nut - tes] Ma ei saa sulle seletada, tädi...

Wiiu. Noh, wanamees nüüd on. Aga mis sa temast hoolid? [Nagu kapsale] Tra kumugi! Kas tema tohib sulle meelehäi - get teha! See armuleival! Küll mina teda... Wõi August? Ega see siis ometi sul - le midagi halba...

Anette [rõik tõrjub selle vastu] Ei, ei! Se - ma on üga häa! Tema ei tohi mind nut - mas näha! Ei! Anwab, et ma tema juures õnnetu olen! Seda ei tohi olla! Seda ei tohi olla! [Peatab] Tädi! Aga mis siis? Kii weel täna õhtu sõidame?

29.

Wiu. Täna veel? Kuda see nüüd lähel?
Ailes sain jalad sisse? Ohtu on ka juba.
See oleks imelik. On sellega siis nii rutt?
Anette. Ja tädix. Ehk leiad midagi põh-
just minemiseks.

Wiu [arutab]. Ah! No mis sa saäl ikka
leiad? Kus midagi ei ole. Ah! Mitte midagi
ei tule meelde!

August,

[awab puse uure, väagib tagasi.] Hää küll!
Ara nüüd nii piina! Tule kohwi jooma.
Küll pärrast teed!

Anette [et ennast wäigata, küpjab ritu
üles ja läheb kööki]

Anton

[tuleb]

August. Said kõik piendatud?

Anton. Sa. Ainult sohwa vedruid ei
saanud. Perwes linnas ei ole. Kõik
käisin läbi.

August. Küll on aga linn! Rana tellisid?

Anton Ja. Wärmitsat tein. Tubakat tein.
 Sukkurt tein. Piisi tein. Manna tein.
 Kalka tein.

August. Kus. Koh, tädi üksi? Kus siis need
 kohvijeejad on? [Stub]

Wiiu. Ole siin, näed, kedagi. Mina jõud-
 nud osta. Hankasin pääle. Tea millal teie
 tulete. Kohvi jahutub.

Elly.

[tuleb praest]

Wiiu Emma! Ka parajal ajal. Sümmeb koh-
 wi lõhna! Koeral hää nina

Anette,

[tuleb köögist, hakkab sisse ralkama.]

Miks sa ei istu, Anton?

Elly. Kas teate midist?

Wiiu. Ei tea. Räägi siis juba!

Elly. Otsa Robert ei olegi surnud! [klein-
 dine imestus]

Anette [kumardab lusikat üles testama mis

tal maha langemid]

Wiuu. Mis sa ütlesid? Otsa Robert?

Elly. Ja.

Wiuu. Kust ta on?

Elly. Linnas.

Wiuu. Mine sinna metsa oma loriga! Kus sa selle wälja wõtsid?

Elly. Kaarle-Märt praegu täiskas pois!

Wiuu. Mardi juttu! Oli wintis?

Elly. Ei ole! Selge. Tema ise wõinud teist linnas. Saanud illepoes kokku. Täiskasunudgi. Eriti ei ole tahtnud ära tunda. Pabakas ja must nagu täis pasatski!

August [nutulist pilku Anette pääle liues]

Mis selles siis imet on? Harilik misuguste meeste saatus.

Wiuu. Teie kason täsi? Et elus on? Kust ta raibe siis niikaua oli? Sellest on ju mitu aastat. . . Najah! Neli aastat. See oli ju kõik uhel sugisel. Mardi oksjon. Otsarahwa matused. Najah! Niid tuleb meelde! Oige nehv! Ei kihnu ega kahnu ol'd kuul-

da. Kõik arvasid teise surmud olema.

Anton. Alles ta küll on. Mina ka nägin.

Wiiu. Sinaka?

August [salajase murega anettet tähelepannes.] So!

Wiiu. Kõhe ka siis ei ütles!

Elly. Ega tema suu igapäew lahti ei käigi.

Wiiu [Antonile. Kõwasti nagu ei kuulaks teine hästi.] Kas siis kuulsid ka, kus ta niid oli? Nii kama? Kõik need aastad?

Anton [kõrvuni punane.] Räägiti, et ol-
ba kõik ilma läbi-reisinud.

Wiiu. Kus sa nägid teda?

Anton. Männikus.

Wiiu. No oli misugune nagu Elly rääkis? Pasatski moodi?

Anton. Ja. Must ja räbalas oli küll.

Wiiu. Muid ei kuulnud enam midagi?

Anton. Ei.

Wiiu. No katsu poissi ka. Tema kuulab misugust uudist! Ja sõna ei lauru.

Hoormees! Miks sa nõnda tuim oled!
Sina ime seda inimese elu! Kui hak-
ka mõtlema. Nagu neidgi. Ainuke
poeg. Mis ajas raiet merele? Sina nuttis
ja ootis teist inka koju tulema. Näed
kuda tuleb. Noh, parem on, et wanad puh-
kawad. Jäi see südamevalu nägemata.

Anette. Tädi, kas tass on tihhi?

Wiim. On veel. Jah. Sedamoodi see kan-
gete meeste lugu lähed. Ja vähemine ka
ru teine paraku oli ka.

Anette. Miks tee kuuki ei söö? Tädi ulata!

Wiim. Küll saab! Luba wõtsin. On häa
pehme süüa küll.

August [tüüsel üles.]

Anette [mahawaadates kahwatamud kuu-
sumu.] Miks sa ei joo?

August. Ei ole isu. Looje teie. [Kell heliseb
too sina. Ma annan.]

Anton [tüüsel üles] Ma olengi walmis ka.

Küll ma lähem. [ära]

Wiim. Kas sellest ka kaupmees saab?

Häbelik nagu lapsukene. Ei juttu ega midagi.

August. Sellist saab suur kaupmees. See on tal nagu haigus. Ja ega ta siis ka nii. Võõras ei pane aga seda tähele. See on tal kõik nii omamoodi, vaikne. Ikka kārata. Oma ametis on ta aga aruldane korralik ja esav. [Astub oma toa poole.] Looge aga teie.

Anette [hüppab teiselt ette, ilma et ise seda tahaks.] Kuhu sa lähed?

August [vaatab laialt.] Ei kuhugi. Lõpetan arwed. Tahaks õhtuse posti päale jõuda.

Anette. Pead sa seda siis just täna tegema?

August. Pingimata küll mitte. Aga teha iseka tahab. Ja aega mul nüüd on. Mis siis on? On sul midagi selle vastu?

Anette. Ei. Mitte midagi! Aga sa väiksid ometi. Pead sa siis nii. Ööd ja päevad. Nüüd veel tädi ka siin.

Wiiu. Noh, tädi p̄arant müüd. Kuuled kus wõra leidsid! Mis sa keelad? Las' möh-
lab. Ennem otsa lõpeb. Saad uue!

Anette. Waarsti tuleb pime. Tädi hakkab
koju minema.

August. Tädi hakkab koju minema? Müüd
wastu õhtut? Noh, mis nali see siis on? Mis
sa siis tulid? Tuld wõtma?

Wiiu. Ei ole aega. Wanamees karistas just
tagasi tulla.

August. Sihi jutt kõik. Ütle tädi mehele,
et mina ei lasknud! Ei, ei! Mis see siis
müüd on? Saad jalad sisse ja kohe mi-
nema.

Anette. Kui ta just minema peab. Kas
meie ei wõiks teda koju wõnna minna?

August. Miks ei. Kui tawis oleks. Aga see
oleks. Ei! Mina ei kuulegi seda juttu! [Lä-
heb.]

Anette. August! Mis sa siis nii...

August [paneab enese taga unse kinni,
awab aga kohe ja räägib tagasi.] Kui

nüüd just pead minema Eks me siis lähe.
Aga kohvi jood ometi? Kõige palju ikka veel
aega on? - Aga kui hommiku lähed? - Wast
ei ole ka midagi? - Igatahes arwake veel kord
järele. Ma lõpetan seni arwed. Eks siis lähe.

Kui just peab. [Paneb ukse kinni.]

Elly. Kas on kahju nüüd?

Anette [ei saa aru.] Mis? Kellest?

Elly Et Robertist!

Anette [waatab hirmunud arusaamatuses
teisele otsa.]

Elly Eks sul nüüd ole kahju küll? Et
Augustile läksid?

Anette. Miks mul siis kahju peab olema?

Elly. Et Robert tagasi tuli.

Anette. Mis siis, et tuli?

Elly. Ara sa tee mind rumalaks ühtegi.
Küll mina tean.

Wim [näärab.] Kumba lapsukesest.

Anette. Mis arja sina tead?

Elly. Ara uhkusta ühtegi. Küll mina
tean küin. Kui tahan, mängin sulle

misuguse pussi et. Räägin Augustile.
Katsu siis!

Anette. Mis sina räägid?!

Elly. No mina mist ei tea? Et Robert sul-
le wana peigmees oli!

Anette. No mis siis, et oli? August on enne-
gi seda lori kuulnud! Durnal lapsukene...

[Läheb kööki]

Elly. Küll tal nüüd on süda täis! Tapelgu
weel!

Wiiu. Kas sina mäletad ka weel Roberti?

Elly. Miks ma ei mäleta? Kui meil käis.
Ma teadsin küll, et Anette pärast käis!

Wiiu. Kumb nüüd. No kust sina seda tead-
sid? Wana sa õige siis olid?

Elly. Mis siis? Kas mina ei näinud? Kui
muisutasivad? Laksivad õhtu mere kal-
dale. Minna hiilisin järele. Säär nägin.

Wiiu. Ega sa siis räägi kellegile?

Elly. Mis ma sest siis rääkima lähen.

Wiiu. Miks sa nii pahasti siis wastad te-

male?

Elly. Ohutan teist wähe. Mis ta siis wised alati!

Wiiu. Tema on ikka wanem. Peab sinu eest hoolitsema. Ega ta sulle halba soowi.

Wasta ikka ilusasti!

Elly. Mina ei oskagi paremini rääkida! Mina ei tahagi nõnda. Nagu meie omad. Alati lahked. Alati hääd. Aga ise nagu haiged. Kole igaw see elu! Poes ei ole muud kui: pärmel, tõrwa ja tubakat. Pärmel, tõrwa ja tubakat. Joas haiged inimesed! Mina siia hallitama ei jae. Kui leeritud saan siis lähem!

Wiiu. Ennäh! Kuhu siis?

Elly. Sinna.

Wiiu. So. Wei linna. Ega muud. Sääal wist oodatakse sinu pääle? Katsu ikka lapsust! Mis sääal hakkad tege-
ma?

Elly. Eks mehule lähe.

Wiiu. Ennäh! Hahaha! [Maerab südamest.]

Katku ikka! Katku ikka, mida räägib.

Wõi mehele! [Naerab] No mis sis!

Elly. No mis sa siis naerad? Kas mina ei saa mehele? Mis? Kas ma ei ole siis ilus?!

Wiiu. Wõi tema peab meheleminemise plaanisid. Luba? Enesel sea saba sicutamata.

Oi edevust! Mis sinu sees lapsukene on!

Elly. Mis edevus? Koma see siis enam on?

Kewadel lähem leeri! Noh, siis ongi! Ma ei jõua seda aega oodatagi. Millal siit minema saan! [Armselt] Aga kuuks tädi!

Kas sa ei tahaks mind omale võtta?! Mina aitaksin sulle kõik teha. Ega ma palka ei tahagi. Kui aga sinu saaksin.

Wiiu. Ära kardada! Ei ma sulle palgaga liiga tee! No võiksid õige kurraks tullagi. Saaksid ka näha, kuida mujal ilmas inimesed elavad.

Elly. Ah, see oleks tore! Kus meil siis kahekesi lähem! Kui tulega! [Waimustusega.]

Mina teaksin kõik. Aitaksin sul tuba koristada. Pesaksin kausid. Puhastaksin

noad. Kütaksin ahju. Teeksin kohvi.

Wiiu. Nojah, need ikka ka. Aga lõbrasjad peab aja wahel tegema.

Elly. Mis? Need on lõbrasjad?

Wiiu. Nojah. Päril töö käib sedamoodi: Hom-
miku kell neli üles. Siis lüpsad lehmad.

Söödad loomad ja sead. Tööd wett ja joo-
dad loomad. Pärvasündamisel wõrk ette.

Käawi [pooli] tegemine. Niide-panemine.

Kanga-kudumine. Öhtu pool jälle loo-

made toitmine. Sigadele kartulid pesta

ja keeta. Öhtul surk kätte. Kuni kella

kümneni. Siis ongi öhtu käes. Weid ise

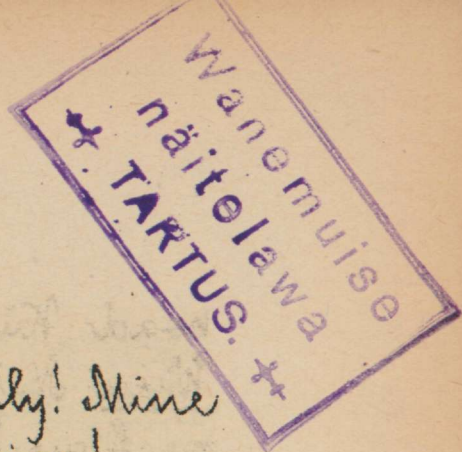
teha mis tahad.

Elly. Kas mina siis käike seda pean tege-
ma?

Wiiu. Kes siis? Ega's mina wana inimene

enam lähe? Kui noorem on.

Elly [seisab mõttes; waimustus on täiesti ka-
durud.]

41.

August.

[tuleb ruttu ärraamat käes.] Elly! Mine
sina poodi! Saada Anton siia!

Elly [paigal; teise käsikiva tooni üle imes-
tanud.]

August. Mine kohe.

Elly [minnes] Hüid hakkab see ka.

August [hüüab Anette sisse, tahab talle
selgitama hakata, kui Anton juba ilmub.]

Anette - Anton, [ilmuvad]

August [raamatust näidates] Mis sa siia
oled kirjutanud?

Anton. Päeva arve.

August. Kas nii suur oli? Waata hästi!

Kaaskümmend kuus rubla?

Anton Ja.

August. Tead kindlasti? 26 rubla?

Anton. Ja. Kviitungi raamatu järel tuli
ka niipalju.

August. Ja kassa järel ka? Sugesi üle?

Anton. Hommiku lugemine.

Anton. Hommikku lugesin.

August. Aga õhtu ei? - Miks?

Anton. Mul oli viire ja summa oli väikene.

August. Ja parid viisama ära?

Anton. Ja. Kase panin lukku ja wõti and-
sin perenaere kätte. Mis siis on?

August. Hommikku lugesid üle ja oli 26 rubla?
Kas ei olnud mitte kolmsada kakskümme-
nuus rubla?

Anton [Coia imestusega]. Ei olnud. Kust
ma ühepäewaga nippalju pidin saama?
Kwitungi raamatus on ka nippalju. Ma
teen rohe. [Tahab minna].

August [keelab]. Osta! Mina panin oma
tassust ka kolmsada rubla peekarpi.
Kas sa seda ei näinud.

Anton [lihtsalt]. Ei säälnippalju küll
ei olnud.

August. Kuda siis ei olnud? Mina ome-
tigi panin.

Anton. Mina ei tea. Aga säälnippalju ei olnud.

Wiuu. Ho tule nüüd appi!

August. Kuda sina ei tea? Kes siis peab teadma?

Anton. Ega sina siis ometi mind... wargaks pea?

August. Aga keda peab pidama? Arwa müüd ise?

Anton [hinnunult, mitt waraks.] Ma ei oska midagi arvata. Mina ei ole kopinatgi puutunud.

August. Ise sina ju ometi õhtu raha ära panid. Ise sina hommiku välja wõtsid. Sa müüd ei tea? Kes siis peab teadma?

Anton. Mina ei ole wõtnud.

August. Kes siis? Mina ise wõtsin?

Anton [mutab, ei saa wastata.]

August. Mis sina arwad?

Chette [kes nagu rüüte pääl istunud.] Se- ma ei ole midagi... Wähest kuidagi poes?

August. Et mõni wõoras wõttis? Siis oleks pidanud sahtli lõhkuma? See oli kinni.

Wiu. Mis sa nutad? Summista parem üles. Kes siis muud ikka wõtnas wäis. Primesed

alati sees, Anna raha tagasi. Ega nad
tee sulle midagi.

Anton. Kust ma annan?.. Mina ei ole
ju võtnud!

August [kõnnib ärituses, siis sunnib en-
nast rahule] Olen mina sinu vastu
millaigi üleskohtune olnud?

Anton. Ei!

August. Suis sa smeti usud, et mina raha
panin?

Anton. Muidugi usun. Aga usu, papa,
et mina ei ole võtnud!

August. Meil kolmeksesi oli selle rahaga
tegemist. Üks meist peab teadma. Kiii
meie kahekesi süüta oleme. Suis on
mamma. Paksad sa seda uskuda?

Anton [eitab]

August [kõnnib; pärast wahetega.] Si-
na ei ole võtnud? Tääd selle juurde?

Anton [nutab]

August. Häa küll. Mina annan sulle
homseini aega. Kõik annan andeks.

Kõik unustan ära. Kui ise üles ütled.
Kui mitte. Siis räägime teistmoodi. Shine
nüüd!

Anton [lähel nuttes kõõki]

Wiuu. Nah, mis ma ütlesin? Sääal ta nüüd
on. Tema usub misuguse nolika kätte raha
Isa juba teisel oli waras. Ku kuhu see pöög
pidi tulema.

Anette. Wahest on sürgi eksitus...

August. Ei ole ju waimslust. Wõeras waras ei
wainud wõtta!

Wiuu. Kus see wõti teil seisab? Ehk sai weel
wanamees kätte? Ega seda ole uskuda!

August. Juba kaus päewa wäljas. [Kõnnib]

Anette. Ära ärita ennast nii. Ehk tuleb
raha...

August. Ega ma siis raha pärast nii. See
meid weel ümber löö. Siin on inimene
mängu pääl.

Wiuu. Noh, raha inna ka. Kolmsada
rubla. Ega see naljaari ole. Inimesel
ole wiya midagi. Sel oma jagu käes.

August [kõnnib, peatab nagu millegist
hõõmu. tatud.] Aga see on kole. Ma
ei saa sääl toas enam tööd teha. Waras
omas majas. Ise oled wargad üleskaswata-
nud. Alles täna olin weel uhke oma
kaswatusse pääle. Et usaldus amsust
kaswatab. Selles olin nii kindel. Ja
sääl? Oled oma usaldusega minese
ära ükkunud! Mispärast ta seda
ometigi tegi. Mina ei ole talle ju midagi
keelanud. Nagu oma last olen ma
teda armastanud. -- Ja nüüd on mi-
nu poeg waras!

Anette. Kuu aga ei ole. Kuu...

August. Kessis on? Mina Lumala
eest ei wõtnud. Wõi wõtsid sina? Ka ei
wõtnud. Kessis weel on? Isa? See ei ole
ju paaril päewal jalga kodu saanud.
Wõi Elly? See weel on. Noh, ma küsin
seda ka! Elly! Elly!

Anette [teeb keelawa liigutuse]

Elly.

[tuleb.] Noh?

August. Keegi on minu laua sahtlist raha ära võtnud. Kas sina ei ole kedagi näinud?

Elly. Mis? Kes siis nii loll oli? Et minu nähes võtma hakkas? See pean mina ise olema?

August. Mina ei ütle seda.

Elly [saab vihaseks] Kus löri. Paremini ei saa oma raha häitnud. Siis teisi kahtlustama. Üks haugutab armukeivasööjaks! Teine teeb rahavargaks! Tädi, lähemini müüd! Mina olen varsti valmis. Müüd söödan sead ka! [Lähed ära, viskab ukse kõvasti kinni]

August. Elly! No mitte redamöödi...

[Lähed rääkides teisele järele]

Wiiu. See wana raha. Üks paha asi. Paha kui teda raibet ei ole. Ja paha kui on. Saab teist kartada ja varastada. Lähewad inimesed tigidaks ja...

Anette [ruttu.] Tādi, mina pean linna minema!

Wiiu. Sinna? Tāna weel?

Anette. Ja. Kohe.

Wiiu. Mis sinu arus on?!

Anette. Mina pean minema.

Wiiu. Müüd jälle linna? Pidime ju meile minema? Mis sina siis müüd nii härkisti sinna linna lähed? Ja kuda siis sellega müüd saad? Rahaga?

Anette [osawõtmatalt] Ah see? See peab edasi jääma. Mina pean kohe linna minema.

Wiiu. Ega sa's ukse lähed? Hull ometigi - Müüd tuleb ju warsti kole pime.

Anette [paludes] Ja, üksi. Aita tādina mind minema!

Wiiu [wanguitab pään]

Anette. Ara küsi midagi tādina. Kull ma sulle pärast räägin. August ei taha midugi ka üksi lasta. Aita tādina mind kuidagi minema!

Wiiu. Kuda mina...

August,

[tuleb tagasi]

Wiiu. Ahh, lepitasid lapsukesel ära?

August [kehitas õlarid] Wihastas nii, et rääkimagi ei hakka!

Wiiu. Pole wiga. Lase mina räägin. Küll ma seadin tal pää jälle wieti.

August. Tee seda. Kui keegi seda kõik olemataks teeks. Hää melega kingisin talle selle raha. Aga räägime nüüd millegist muust! Ma ei taha enam selle pääle mõeldagi. [Sunni ennast teisale.] Sa.

Kuda siis jääb? Kujuminekuga?

Wiiu Ei lähegi. Arwasin ümber.

August. Ahh õmetigi üks mõistlik sõna.

Wiiu. Anette lähub ainult wanamehele üt-
lema.

August. Misparast siis Anette? Kas teisi minejaid ei ole? Ma saadan poisid [Tahab minna.]

Anette. Ei, lase poiss olla. Ma ise tahan minna. Pää on raske. Saaks wälja õhu kätte. Ehk annab järele.

August. Ole niind üksa. Wälja wõiksi-me ju niigi minna. Kolm-neli wersta edasi-tagasi sõita. See niind liiga lõbu küll ei tee. Selle poriga ja pimedas päälegi.

Anette. See niind suurem ari. Paari tunni pärast olen tagasi.

August. Ei! No see oleks. Siis tulen juuba minna ka.

Anette. Mis jaoks siis kahekesi? Halwa teega hobusele wedada. Ega ma ei kardda.

August. Kuu sa niind just kedagi ei taha.

Anette. Ei... mis niind seda... Tadi jääks ju üksi! Kuu mõlemad läheme! La poiss on tüesti miudu wedada. Ega ma ei kardda.

August. Ma käsen siis hobuse ette waken-dada?

Anette [teeb nagu ei paneks teise küsi-

wat teeni tähele.] Ma olen ka rohe walmis.

[Hakkab ruttu riidesse panema.]

August. Aga peab siis just minema? Kui ei tule. Eks tädin sees tea miidugi, et sin on?

Wiiu. Ei. Peab minema. Mina lubain just ohtuks tagasi olla. Ega seda raibet ole uskuda. Hakkab wõi wallaga taga otsi-ma.

Anette. Mis sääl siis niipalju. Ma olen ju warsti tagasi. Miks sa siis ei taha?

August. Ma ütlesin juba. Aga see ei tähenda ju midagi. Kui sina tahad. Siis teadagi wõid ju minna. Ma näsen hobuse ette-rakendada. [Säheb. Peatab; näeb kuida teine riidessepanemisega ruttab ja astub wälja.]

Wiiu. Kuule, mis see niid emeti on? Mis pärast sina siis niid sedamoodi? Ega sa raibe emeti mõnda rumalat tempu tee?! Mina siis ka veel sinu-ga.

52.

Anette [suudleb ja ruttab wälja.] Ära
niiid tädikene küsi midagi! Kui
tagasi tulen, küll siis!
Wuu [wangutab pääd.]

[Eesriie.]

Teine järk.

Paar tundi hiljemini. Õllekõrtsi tagatuba
 Ees pahemal pool üks kõrwaltuppa. Tagasei-
 mas kassuks-ette kauplusruumi. Kuu üks
 arvatakse on ees wõeraid näha. Aegajalt
 kuulduv kõra ja juttu. Paremal pool, ees
 akna, tagapool ahv. Wäikesed, walge waha-
 riidega ütelöödud joogilauad ja puust-
 mek. Saekamp walgustab ruumi.

Mart Paas [55a. mees. Westi wälja sukkaades]
Siil [norr, libe hulguus. Räägimise poole-
 häällega kahkesi]

Mart. Lääb siis nõnda? Nagu rääkisime?
Siil. Jah, jah. Minu poolt küll!

Mart. Minu poolt ka.

Siil. Asi valmis. Aga kuida rahaga?

Mart [annab]. Siin sulle kahesümme-
 wiieline. Kui asi õige, saad teise!

Siil. Jah, jah. Lüst nii oli kaup.

Mart. Lask on ka tänna minu poest püü.
Ära aga liiasti wõta! Saad päranit ise
weel kolkida!

Siil. Mina niind! Ära kardda! Ega ma
esimene kord! See mul tühi asi. Sooda
täis. Läheme silla pääle. Upsti! Ja siis.
Küll ma tean.

Mart. Siis tule kohe üttema. Ma astan
siin. Ära aga liiga kauaks jää. Kopu-
ta akna pihta. Küll ma kuulen. Niind
teeme, nagu ei tunneksgi üksteist. Et
keegi midagi ei märkaks!

Siil. Jah, jah.

Kõrtsimaine,

[tuleb, hakkab laudasid koristama.]

Mart. [teeb teadmataks ja lähleb pahemale
poole ära.]

Siil. [wõtab naeratades raha wälja ja waa-
tab mõlemalt poelt.] Kõrtsimamma! Waa-
ta kas on õige?!

Kõrtsinaene. Mis? Sul kaherkümneviie line?
 Kust sa kurivaim niind selle tõmbarid?
Siil [wõrukaelselt]. Palutakse wõoras tege
 wisakamalt ümber käia! Tõmbarid? Waa-
 ta kui kropp! Ei sin ole ülekohutust kopinat.
 Kein auusa tööga saadud. Oma waewaga
 teenitud.

Kõrtsinaene. Siil ju keik arjad auusad.

Siil. Keik. Mis waewaga saadud.

Kõrtsinaene. Wargus ka?

Siil. Kas see on wist kerge? Küll sääl
 tuleb ka mõnikord summahinnus higistada!

Kõrtsinaene. Katsu mis kurivaim räägib.
 Kust sina praegu said kakskümneendwii
 rubla? Wõrastasid? Kus mujalt. Tööd sa
 ju teinud ei ole?!

Siil. Paljuigi mis ei ole. Niind saab hakatust!

Kõrtsinaene. Sa raha said juba ette? See on
 kahtlane töö!

Siil. Mis kahtlane? Suuremate tööde eest
 maksetakse igalpool käeraha ette!

Kõrtsinaene [naerab].

Siil. Hah, on õige?

Kõrtsinaene [waatab raha vastu walgurt.]

Õige on.

Siil. Hahahahaa. [Naerab südameri
ja kaura.]

Kõrtsinaene [jäab inestades waatama.] Mis
sa naerad?

Siil [naerab ikka.] Wana Jumal on küll
targasti selle ilmawärgi sisse seadunud.
Igaüks nihtlewad oma witsad! [Naerab]
Kelm petab kelmi. La tema muudkui
wahib päält!

Kõrtsinaene. Nüüd petsid jälle kedagi?

Siil. Kas siis pettagi ei tohi. Seda peaks
ometi üks arms inimene wõima. Kõik
käsivad tööd teha. No mis see inim-
sugune wüimati peab tegema? Warastada
ammugi ei tohi. Raha on siis õige! [Pa-
neb ära.]

Kõrtsinaene. Ai siil! [Naerab]

Robert Ots:

[25a. wana. Walge kräsus juuks. Sinised silmad. Kaeselin-ilusale näsle on uha-elu oma pitseri pääle pannud. Kaes miichu nagu harilik hulgas wälja. Tuleb sisse, istub.] Paar ölut!

Kertsinaene. Ja. [Läheb tooma.]

Siil. Robert! Pah, jah! Wanapöiss! Sina ise. Pagana päralt. Kui parajal ajal. Just tahsin sind üles otsima minna! Tere! [Se-
retawad.]

Robert. Mis sa siis mind tagaajad?

Siil. Oli asja.

Robert. Räägi siis.

Siil. Pah, jah. Küll ma räägin. Aga kuule. Kas sa juna ei taha?

Robert. Tellisin praegu.

Siil. Lase mina maksan! Mul on raha!

[Käitab.] Nää!

Robert. Ohoh! Oled raha aegu leidnud.

Siil. Leidsin. Sa oled inka wa' armas pöiss.

Teise niusuguse saan veel! Aga sina pead mind aitama!

Robert. Mins ei. Aga sa tead.

Siil. Tean küll. Ega mina ka ei warasta.
See on minu töö. Sest!

Kõrtsinaene,

[tuleb õllega]

Siil. Ja jah. Pane aga siia. Ja ise kohe minema. Meil saame parajasti kahekesi valmis!

Kõrtsinaene [minnes, pilgutab silma.]

Saladused?

Siil [pilgutab vastu. Siis Robertile.] Joo!

Kuule kas sa ei tahaks surra?

Robert. Mina? Ei.

Siil. Mins? Mis sa siis inka elad? Koh, joo!
Ja mõtle järele! Kaeri ega lapsi sul evole.
Kellele sind tarvis on?

Robert. Aga surra? On seda kellegil tarvis?

Siil. Ja on. Minule.

Robert. Sinule? Honoh! Olen ma sulle ees?!

Siil. Ja jah. Mul oleks küll häärneel. Kiri sureksid. Mataksin su ilusti maha ja.

Seda ma luban kohe. Sa täidan ka.

Robert. Mis sa siis nii ostad? Tähad wara pärida?

Siil. Tajah.

Robert. Eks sa siis jüua weel. Ära kardad. Ega wähermaks jääda ei saa.

Siil. Täab. Küll ma tean. Künd ma saaksin raha ka.

Robert. Arwad?

Siil. Tajah.

Robert. Eksid.

Siil. Ei ekssi. Wiiskummend rubla saan.

Robert [imestades]. Kust sa seda arwad saama?

Siil. Paasi Mart maksab.

Robert. Mart maksab? Kui mina suren?

Siimule?

Siil. Siimule neh.

Robert. Mis est siis siimule?

Siil. Koh, mina wätsin selle toimetuse oma hwoleks!

Robert [waatab laialt]. So! - On see toaine

jutt?

Siil. Jajah?

Robert. Tema tegi sulle niisuguse ettepaneku?

Siil. Tegi nehv. Mina võtsin vastu ka.

Robert. Ja saad selle eest viiskümmend rubla?

Siil. Jajah. Kakskümmend viis on juba käes. Nägid ise. Teise saan siis, kui sina juba tahe oled.

Robert. Aitäh soovimast. Miks sa siis mulle ära näakisid?

Siil. Miks? Ega ma siis mõni kõrileinaja ole. Et seljatagant tulen.

Robert. Oled siis nii kindel? Et mina nõus olen?

Siil. Miks sa siis ei ole? Mina arvasin et oled. Kui mina ka korra kellegile mellehääd teha saaksin. Ja keegi minu eest poolegi annaks. Mina oleksin valmis!

Robert. Tseenese ja sinu pärast oleksin mina ka valmis! Aga nendele! Nendele

metsalistile ei wõi ma seda meelehääd
teha! Kus on inka kuradid inimese näol!
Kein on ärawüetud. Enam ei ole midagi.
Siis asutakse ihu kallale!

Siil. Oli kuida oli. Aga sa inka wõiksid
wähakese surra! Mis sääl siis nii on?
Ioo hästi tais. SäHEME silda mööda. Ma
korra kõgastan. Inimesed waatawad, et
purjus mees langes jekke. Ja walnis. Kas
paar-kolm aastat enam wõi vähem riduda.
Mis see siis tähendab? Aga mina inki
saaksin wäheäeg elada!

Robert [raputab teise kätt.] Sa oled wana
tore poiss. Kui mitte need sääl wäkel ei
oleks! Ma usun, ma oleksin tõesti walnis
seda tegema. Kii hull kui see jutt ka
iseenesest on. Aga inksuik. Sina ei pea
mitte kahju saama. Et mulle ütlerid!
Kanskümmend wiis on sul käes. Teise
muretsen mina.

Siil. Nõnõh! Ära teota! Ega ma siis veel
ninkangel ole. Et armuandisid wartsu

nõtan. [Mõtleb.] Kahju!.. Aga kuule! Kuid
sa müüd nii ei taha. Päriselt. Aga paariks
päevaks redusse pugeda. Seda sa ometi
võid?

Robert. Seda küll.

Siil [lõob rõõmsalt käed kokku] Asi tops!

Müüd oleme mõlemad turedad poisid!
Müüd algab mäng päale. Pane tähele.
Esiti juome tublisti siin. Siis raame seltsis
ära. See peab nõnda olema. Siin aga
lähed kuhugile varjule.

Robert. Ega see asi liiga kanna kesta?

Siil. Tajah. Ma teen muudugi nii ruttu
kui saan. Ma arvan nii paraja aja.
Siis tulen koputan sinna akna päale.

Nii on meil räägitud. Tä võtab siin sees
Uhlen et kõik on valmis. Väib olla an-
nab häameelega kobe raha kätte. Ehk
kui kahtleb. Aga kui sind enam kusagil
leida ei ole. Paari päeva pärast ikka
nsub. Ma annan muudugi alati teada.
Kuda asi on. Ist! Üks tuleb! [Kõvasti]

Prosit, wennas! [Sowad].

Wares,

[tuleb keskelt] Kurat! Ma hakkam matsi-
dega jonnima! [Maer ees] Ronk! Tule siia!

Ronk,

[tuleb].

Wares. Madam! Paari pilseneri!

Kartsim. [ees] Ja.

Wares. Kuradi matsid! Paar rubla tassus.
Siis toredust maailm!

Ronk. Kas sul's raha on?

Wares. Kas sul ei ole siis?

Ronk. Minul raha? Mis sa jonnid! Mis
kurat sa's tellid, kui omal raha ei ole!

Wares. Kas mina hakkam matsidele si-
da näitama?!

Sibe,

[pinu, wedelate liigutus tega maapeiss tu-
leb sisse. Paar pudelit õlut ja klaas käes.

Asub ka teiste juurde.] Sinna saksad!
 Ärge siis nii uhked olge! [Wahab] Prew-
 wige ikka matsi õlut kah!

Wares. Danke! [Tahab klaasi wotta. Peine
 wõtab aga ruttu eest ära ja joo bise tühjaks]
 Kuradi mats!

Sibe [tõuseb naerdes üles] Ah, ah, ah!
 Sinna härra tahtis matsi õlut juua!

Wares. Sutiwalabajaly! Heksin klaasi wastu
 silmi wirutanud!

Sibe. Wuih! Marjad on ju üsna tored.
 Mina neid ei tahagi! [Pudelid ja klaas
 käes tuleb Roberti ja Siili lüana juurde.]

Kas härrad lubawad istuda?

Robert. Mis sa arwad. - Istu kui tahad.

Sibe. Ah, matsid ka. Mina arwasin lin-
 na härrad olema.

Kõrtsinaeme,

[tuleb pudelitega.] Kas ise maksate?

Wares. Kes siis? Mis sa arwad? Et mul ei
 ole raha wõi? [Ikka näsa püüste tasku

pannes ja wäljawõttes.] Sa arwad, et meil ei jaxsa paar pudelit õlut maksta?!

Sibe. Eks sa siis maksa juba korra emeti! No ei saa rahakotti wälja! Mis ta on sul taskus kinni wõi?!

Wares. Wõite kuradile minna emma õllega! Tule, Ronk! Säherne. Mijal ei ole õlut wõi! Siin on õpitud matridega ümber käima! Tule!

Kürtsin. Mis sa nüüd wares kärad? Meil on täna nimepäew. Kes tahab, saab ilma rahata ka. Ma sellepärast ütlesin.

Ronk [on terawasti kuulatama jäänud.]

Kes siis nii laia nimepäewa peab?

Kürtsinaine. Wana Paas teeb jälle korraks mõisnikku!

Ronk. On praegu siin?

Kürtsinaine. Ja. Sääl sees.

Wares. Pidage aga ise oma nimepäewad.

Tule!

Ronk [istub ja kaldub sisse.] Mine kui tahad! Mina ei tule.

Wares [istub ka.] Ega mina üksi ka lähe.
Sibe [parub Robertile ja Siilile ka.] Siin-
 na härrade terwiseks!

Mart,

[tuleb pahemalt poolt. Awab kassukse
 ja jääb seisma. Säält kõlab hulgast suu-
 dest wastu.] Hurra! Härra Paas! Elagu!

Mart. Madam Miin! Mis ma näen? Prime-
 sed istuvad ja neil ei ole midagi juua!
 Õlut! Kõikidele! Niipalju kui keegi juua
 jaksab! Mina maksan!

Hääl. Elagu härra Paas!

Kõrtsinaene. Kohu tein. [Puttab wälja, hak-
 kab pudelid ja klaasisid sisse kandma.]

Mart. Ja eestwas? Minu wõrad eestwas?

Misspärast? Siia! Siia kõik!

[Siia tuleb rahwast täis. Nõuri ja wa-
 nu. Kõrwalikult riietes ja poolpaljaid hul-
 guseid; ka üks „naisterahwas“.]

Siil. Kõrtsimamma! Meile kaks õlut!

Sibe. Kas nimepäewa oma ei taha?

Robert. Ei. Meil omal täna matuse päev.

Siiel. Ist!

Robert. Tahad võeras olla?

Libe. Noh, miks ei. Olexsin häämelega küll mõlematel pool. Ega karta ole, et kahepere koer süüa ei saa?

Wares [on waremini üles tõrnuud ja ühe purjus mehele midagi seletama hakanud. Tõmbab teist kune nõõkist edasi ja tagasi.] Ma ütlen sulle - manivest on rumalutatud.

Mees. Ole sa wait!

Wares [kõvemini.] Ma ütlen sulle kuradi - manivest on rumalutatud!

Mees. Ole sa wait!

Wares. Sõna, trüki ja südame tunnistuse - vabadus on olemas.

Mees. Ole sa wait!

Wares [lünkab teise ära.] Kuradi loll! Mats! Miid on vabadus! Wõin näärida mis tahan. Wõin teha, mis tahan!

II. mees [hirmitades.] Eks sa pruusi!

Wares. Ah ma ei wõi?! [Kirub pinsaku seljast.] Ma müün oma pinsaku! Kes tahab osta?

II. mees. Aga pöövi minu oma ka müüa?

Wares. Kes tahab osta?

Libe. Osta? Seda nadikast? Maksa 20 kopikat. Ma lasen ta uksest üle wisata! [Umberolejad naeravad]

Wares. Sa trüki wabadus on olemas. Ma wõin kirjutada mis tahan. Wõin trükkida...

Libe [naerab] Ahähäh! Katsu kus mul kirjutaja! [Hinnuw naer]

Wares [püüab üle rääkida.] Mis te kuradi matsid kirwitate! Kui te ise aru ei saa!

Libe. Ärge naerge jah! Teine tahab parajasti trükkida.

Wares. Sa usu wabadus on. Ma wõin kas wõi sea sisse uskuda!

Libe. Ahähäh! Sinna herra on sea usku! [Suur naer.]

Mart [tahab rääkida]

III. mees [korralikult rüües talumeses] Wait!
 Härra Paas räägib! [Wainus]

Mart. Rumal mees! See seausuline! Wälja!

Hääled. Wälja! Wälja! Seausuline wälja!
 [Seise puikleemisest ja wandumisest hooli-
 mata wisatakse wälja.]

Naes terohwas [laulab kareda häälega]

Kes ei mõista kõrtsi wälja,
 Käpast kinni, uksest wälja!

Hõissa ja hõissasa jne.

Mart. Sedamoodi! Ja niind tehke ka
 smeti midagi karssuse hääks! Häwitage
 see õlu maapäält ära!

Hääled. Oigus! Häwitame õlu ära! Härra
 Paas elagu! [Asutakse jooma.]

III. mees [suure häälega, kõnepidamisest wüsil]

Kel on-sellele peab jälle antama! Meil on-
 siis peab meile weel antama. Ja antakse
 ka. Sest härra Paas ei ole kellegi kapita-
 list ega kitsipung. Waid temale on antud
 ja peab jälle antama, sest et tema ka

teistele on annud! Hurra! [Karjutakse
wägewalt.] Elagu härra Paas! Tä elagu...
[Sauldakse kolm korda läbi; igaüks
"omal viisil." Siis tustatakse Paas üles ja
karjutakse hurra"]

Mart. Aitäh! Madam! Weini! Söögem
ja joogem sest homme oleme surnud!
Kortsinaene [ruttab wälja]

Ponk [hästi purjus] Mina olen alati öel-
nud... Jooge. Täis nagu sead! Pinali
maha! Aga pidage parajust. [Wõtab
kõwalseiswal naesterahwal "karlast kin-
ni ja hakkab "laulma."] Tä elagu...
[Keegi ei tule järele. Naer.]

Naesterahwas. Mis sa kurat plärisid oma
peerguse kõriga!

Libe. Ahähäh! Küll aga õmad ise!

III. mees. See on mees, kes süüb ja joob
Tä see on mees, kes päale peab.
See on mees, kes süüb ja joob
Tä see on mees, kel eit on, kesette tuob.

Häaled õigus! See on mees, kes süüb ja

joob.

III. mees. Wait! Hürra Paas räägib! [Wainus]

Mart. Madam Kiin! Kussee inimene jääb?

[Sähelette]

Sibe. Ahähäh! Weini tuleb! Kuu veel
kord hämmale laulame, siis on шампан-
jev lahti!

Keegi. Kust pagan see wa' Mart seda
nodi nüüd jälle tommata sai?

II. mees. Kas tal kruutisid puudu? Wõi
puudub lollisid? Iga nädal müüb krun-
di... [Haer]

I. mees. Ole sa wait! Tal rixas wäimees kah!

Kaesterahwas. Ohk müüs teise tütre ka
mõne kaup mehele? Sai käeraha! [Haer]

III. mees. Ja teil on seda tannis hädasti teada?
Sai kust sai. Mis teil sellega asja? Antakse,
siis joo! Ja mork maas!

Häaled. Oigus! Antakse siis joo! Ja mork
maas!

Renk [on Roberti juurde läinud, kes köik
aeg Siuliga oma laua juures istuvad.]

Katru nalja! Robet! Robet mis Robet!
 Hääled [segamini] Kelle Robert? Ahaa!
 Tere tulemast! Waata! Robert Ots! Ka-
 dumud mees! Mis siis muud kui tehiseks!

III. mees. Elagu Robert Ots! Kes oli ka mu-
 nud ja nüüd on tepe jälle leitud! Ela-
 gu! [Lauldakse.]

Hääled Tehiseks! Siame rukk!

II. mees [pakub klaasi]

Robert. Meil siin emalgi.

II. mees. Paljugi mis on. Nüüd meie emal.

Robert. Teie emal? Kus see on?

II. mees. Wahiks! Sa iseigi õige tere!

Ronk. Tä ju teises ilmas käid! [Naer.]

Mis sinna ka kuuldu? [Naer.]

Robert. Nisama ronkadel sinnipäent kui
 siingi. Wargaid sääb aga ei ole. Sgaüks joob
 oma arwel.

Kaesterahwas [naerab] Kuradi pois. Te-
 raw! Ahahahaa! Anna selle päale üks
 musu! Ega ma enam hulluks ei lähe!
 Nüüd oleme ju ühest seisusest. Klatan

minagi sinu ilusa suuni. [Is tub]

Robert. Mine emale!!

Mart [tuleb]. Mis see on? Kii wainne? Madam!
Ei ole sul enam juua? Suis ütle. Läheme mu-
jale!

Kõrtsinaene. Kirpalju, kui aga seewite!

Mart. Suis too.

Maes terahwas [Söüb Robertile käe ümber]

Robert [teist emale lükkates]. Ma ütlen sul-
le mine emale!

Maes terahwas [laulab]. Ma inxi wainse
kambri sees, Kus siga minu seltsimees
I. mees. Aga kas sul ka inna veel raha on?

Mart [saab wihaseks]. Kes ütleb, et mul raha
ei ole?!

Sibe. Ega sul teda enam ka kui palju
ole. Paarkümme kopikat pünste taskus.

Mart. Kes ütleb, et mul raha ei ole?! [Wä-
tab taskust wask ja hõberaha ja wirutab
wastu pörandat. Teised kumardawad üles-
kurjama]. Kes ütleb, et mul raha ei ole?
[Wiskab teise pihutäie.]

Robert [kargab üles, läheb kui põlema].
Mina ütlen! Täna raha?! Warastanud oled
 selle mis loobid!

Siil [keelab.] Robert! Läta järele! Säherne
 minema. [Wõtab teiselt kae alt kinni ja
 tahab ära wedada]

Mart [on üks moment kohmetanud, siis
 koke jälle mees.] Kes sina siis õige oled?!

Wälja!

Hääled. Wälja! Tõmba päha jne!

Robert [teeb ennast lahti.] Proovige puu-
 tuda! [Hakkab rahakorjajaid pudelite ja
 klaasidega pilduma.] Kuradi sandid!
 Kuradi sandid! Warastada te' ise ka
 ei wütsi! [Püües rüüa, käre ja wandumine.
 Hull! Wõtke kinni! Gerdowoi jne! Püü-
 ledes taganeb Robert ettetuppa; teised jä-
 rele. Sääb natuke aeg käre, siis jääb wain-
 seks. Siis läheb wiimsena, pilgutab Mar-
 dile silma]

Mart. Hull! Hull mis hull! [Awab ukse, waatab
 aralt ettetuppa.] On ta ära?

Kõrtsinaene,

[tuleb; keskus jääb lahti.] Ja. Waata nus pagona inimesetunn ometi! Koik pōrand klaasitunnka tās! Küll see pagon tahaks inka tappa!

Mart. Kuhu nad saidad?

Kõrtsinaene. Saksivad käraga mulitsale.

Mart. Hankasivad kiskuma?

Kõrtsinaene. Ei. Politsei ajas laiali. Ann veel et nii kergesti minema sain. Olexs wainud suur pahandus tulla! Nāed ristiinimesed saavad otsa, aga misugune ulab!

Mart. Kuhu ta sai müüd?

Kõrtsinaene. Siil wedas teise minema.

Mart. [rõõmus.] Noh, siis on ometi häa! Et nii ilusti läks!

Kõrtsinaene. Kurjawaimu veel haletseda. Rixub käikide raha. Tahaks inka miitaguada et... Mis tal nāis nagu teie wistu wiha olema?

Mart. Tähtis korra minu titart. See läks

teisele.

Kõrtsinaene. Ah! Sellepärast! Siis on arm-
saadaw.

Anette

[ilmub kärele] Isa! Tule koju!

Mart [kohmetab kui ainult silmapilguks]

Näe, Anette! Kuda sina selle mudaga lin-
na said? [Kõrtsinaesele] See on minu
tütar! Kaupmees Wähtriku wäene. Sel
mehel ka veel seda wana rahapuru on!

Kui rolle

Anette. Wabandage, madam, mina pean
oma isaga rääkima.

Kõrtsinaene. Tajah! Olge hääd! Ma panen
uksegi sinni. Keegi ei sega teid! [Säheb]

Mart. Selle pimedaga tema tuleb linna!

Kuda sa teadsid siis tulla?

Anette. Isa anna see raha mulle tagasi!

Mart. Raha tagasi? Noh, mis jutt see on?!

Anette. Isa, anna see raha mulle tagasi!

Mart. Aga kuda siis? Sa räägid ju ru-

malat juttu. Raha tagasi? Mis siis saab?
Arwad, et see mees enmast narvitada la-
seb?

Anette. Saagu mis saab! Sina ehmatasid
mind häxisti! Ja käisid pääle. Olexsin
mõtelda saanud. Ma ei olex seda teinud!
Mis jaoks ma seda vieti tein? Mis uus
vale rohkem - ja nüsama olex aitamud.

Mart. Kuda nüsama? Ega see mees nalja
ei tee! Tema ahwardas kindlasti! Täna
õhtuks muretsed kakssada rubla. Siis
peab suu. Ja kaob. Ei keegi ei kuule ega
näe. Muidu räägib Augustile kõin!

Anette. Rääkigu, mina seda arakanna-
tada ei jüua.

Mart. Mis sa müind? Ja kus see inimeste
larm ja jutt. Mis siis jälle tõuseks! Kas
need nürused paarsada rubla seda
maksavad? Paremu juba wisata!

Anette. Sa võib ju ka siis rääkida, kui
tahab.

Mart. Hoh! Pruswigu! Kellega ta siis ar-

wab olema?! Küll mina talle rattad alla teen. Ei ta olegi siin mõne omasugusega. Ja mis sina niid siis õige mulle järele jooksid? Hakkas sellest paarist-sajast rublast kahju?!

Anette. Sa räägid niid ikka kahet sajast? Sa tänasest? Neid oli ju kolm. Sa kinnitasid et ta tingimata kohe nõuab Mart. Kas see sul ükskõik ei ole? Paari päeva eest ehk täna? Paremini ikka kui aegsamini valmis! Pean selle saja rubla peale sulle veel siis aru anne tooma? Ega see seapõrassa ostmine ole. Tõmba aga jalast kinni ja maksa raha. Sääb tarwis veel enne mitmed rublad pihku pista. Siikusid teha ja nõnda edasi.

Anette. Siikusid teha ja...? Mis pärast?
Kellele siis seda?

Mart. Ah, mis sa räägid? Sa ei tea ju sellest asjast midagi. Mis sa ennast wahelle segad? Mina wotsin asja oma peale. Koh, küll ma juba õiendan. Ega ma

peisike ole. Ma toimetan tavara. Nagu
tahtsid. Ei ta sulle enam kaela päale
tule. Ära karda.

Anette. Kes selle eest vastutab?

Mart. Mina vastutan.

Anette. Sina? Sa räägid lapse juttu. Ütle
me, et ta niind lähesgi ära. Aga kui mõ-
ne aja pärast uue nõudmisega tuleb?

Kuida sina selle eest vastutad?

Mart. Vastutan kuida vastutan. See on
minu asi. Ei tule enam. Asi on kindel.

Ja mis sa niind siis selle rahaga nii
hädaldad? Kuisib keegi sinu naest wõi?

Anette. Et naene nii wiletsalt meest
petta wõib, nii wäiklaselt ei oska minu
mees mõeldagi.

Mart. Koh, näed. Siis on ju wõiks korras.

Anette. Korras? Ja sündistab Anteni!

Mart. Sa sündistab. Ega ta peisile saa
ka midagi teha. Täeks teha ta ju mi-
dagi ei saa.

Anette. Kuida ta ei saa? Ajab minema.

Ja inimeste ees on wargas märk igawesti
 küljes. Ei! Enam ei tohi minu wale pärast
 kellegi elu rikutud saada! Enam ei
 wõi waletada!... Kiired tulgu ehk mis.
 Anna mulle raha tagasi! Ma katsun
 kuidagi.

Mart. Kuida sa katsud? Ütle et minu
 käest raha kätte said? - Sellega ei ole
 mina nõuus.

Anette. Ütle, nagu asi ole. Et ise wõtsin.

Mart. Aga enne pidid linnaminule järe-
 le tulema? Muidu ära anda ei saanud?

Ei. Mina ei ole ka nõuus. Sina ütle
 küll sina, aga teised kuulwad mina.

Anette. Isa jäta omad. Ma wõin ju ka
 siis rääkida. Kui sa tagasi ei anna!

Mart. Eks sa proovi! Kuidas niid leid-
 sid siie paraja. Kellele hambasse pu-
 huda wõib! Tema räägib. Kes sulle siis
 keelab? Mine räägi. Ütle Augustile. Ütle
 kohe õigust. Et ei pruugi kellegi sinuks
 ajada! Et ise wõtsid. Wana peigmehele

oli tarmis waikinise raha marsta. Sa
wõtsid. Isa lüks kätte miina. Müüd ta-
han raha tagasi. Aga ei anna. See
on ju kõis õige! Mine räägi. Olexsid
wõimud ju rohe seda teha. Sõitsid mul-
le weel järele! Aega wõtma.

Anette. Isa... sa ei ole enam inimene!

Mart. Säh sulle aitäh! Mina ei ole ini-
mene! Et sulle õigust ütlen. Iska müüd
naisugusele praegu midagi teha. Enne
tellib tee ja toimetä. Kui teed? Siis ei ole
inime! Mina jahi paar päewa õige oma-
pärast. Tema tuleb ja wiriseb päalegi!
Isa sa ju ometi raha andsid?

Anette. Ma olin ehmatusest segane. Kui
seda tegin. Sa kui wõledaks sina ta te-
gid! Kudas sa päale käisid!

Mart. Sina olid segane? Sa oled ju prae-
gu ka weel segane. Eks sa siis saa aru.
Kust miina sulle müüd peaxim raha
wõtma?

Anette. Kõis on juba läbi?!

Mart. Näed, mis ei aja! Raha wõi asi. Mis weel läbi liina sai. Need mõned nārused rublad. Mis sa arwad? Mul on õige kerge wist? Kui oma laps nūsugune. Arwad, et wist iga isa nõnda hoolitseb? Nagu mina sinu eest?

Anette. Minu eest hoolitsed sina?!

Mart. Muidugi sinu eest. Wõi nali on wist? Kui see lamm lahti läheb? Ära usu ühtegi. Et sinu mees kõik usub. See peksab siis kõik minema. Sind ja mind.

Anette [paludes] Isa, ma ei ütle sulle enam sõnagi. Ükskõik kuda oli. Ütle mulle ainult õigust! See teadmatus on kole. Isa halasta minu peäle! Ütle õigust!

Mart. Mis asjas siis?

Anette. Oled sina tüesti Robertiga rääkinud? Subas tema tüesti ära minna? Subas tema tüesti mind rahule jätta? Kui raha saab?

Mart. Mis sina siis arwad?

Anette. Ma hakkasin arvama, et seda mul-

le kõik waletasid! Et ainult raha sauda!

Mart. Teised aga waletawad. Sina oled pihta! Just nagu su ema.

Anette. Mis sa emast tahad. Kas sa teda hancasgi rahule jätta ei saa!

Mart. See oli ka niisamasugune. Teistel oli ikka wiga. Tema oli alati õige.

Anette. Ära räägi nüüd müüd. Utle ainult kas en õige, mis rääkisid? Utle ainult kas ja ehk ei!

Mart. No ratsu nüüd asjalist! Tema tuleb mind õige wannutama. Kas häbi ei ole ka. Et sa lähed koju! Tema jookseb weel üksi minule järel. Nagu poisikesele.

Anette. Sa ei utle midagi. Räägid ainult. Sa ei saa, ei õelda! Siis waletasid! Waletasid kõik! Ja mina uskusin. Mina meelest uskusin! Tegim teise wargaks! Siis utle ometi! Utle ometi, et waletasid! Ära aja mind meeleheitmisele. Siis teen ma seda! Siis ei käsi ma enam kellegi!

Enesest ~~eg~~ sinust! [Nagu enesele] Ei, ei!
 Kust võis tema niidud kõik teada? Isa,
 ära pane pahaks. Mis ma sulle ütlesin.
 Ma ei oska enam mõelda. Võib olla.
 Ma ei saa tõesti enam aru. Pää kipub
 lõhki minema.

Mart [rahulikult] Võta niidud kätte ja
 mine koju. Ohwardamised jäta alati sees
 maha. Sa näed, et ma ei kardaks. Seda -
 moodi õhtu mudaga ja pimedas linna
 tulla. Kas see on kellegi arulise inimese
 temp. Kas sa arvad, et see kahtlust ei
 ärata? Hakkna niidud minema. Sellest
 rumalusest on niidud küll. Ära tee
 enam juurde. [Koputatakse akna pihta
Anette peatab; Mart näitab ülesehma-
tanud] Hääd ööd! Mina enam ääsi vintsu-
 ma ei tule. Mõgan siinsamas. Mine aga
 sinna! Hilja on küll. Ma tulen hommiku
 järele. Sa ära rumalusi tee. Mina täi-
 dan kõik mis lubasin. Marti on kõik
 õige. Küll näed. Siis häbenevad isegi. Mis

ütlesid. [Koputatakse kõvernini.] Hääd ööd!
 [Wchaleb käega akna poole tagasi tõjumat
märkust tehes.] Missugune tola! Noh,
 mine sina!

Anette. Keegi koputab!

Mart. Kus? Ei ole midagi. Oh täesti! Noh,
 näed. Kõrtsi asi. Siin kolawad kõiksugu
 inimesed ringi. Ega see naesterahwa koht
 ole. Miks sa siis ei lähe? Mis sa ootad veel?

[Koputatakse waljusti]

Mart [awab akna; ruttu, et teist ette wal-
mistada.] Siin on kaks wöörast!

Robert,

[astub ühe ropsuga sisse] Ja mõlemaid
 on mul tarwis!

Mart. Aih! [Karjatab ehmatusest ja põge-
neb ahju poole]

Anette [tuetab laua najale, nagu näeks
waimu]. Robert... Oled täesti sina...?

Robert [kumardab pilkawalt]. Härra
 Robert! Ameti poolest hulgas. [Wahe

alg. Tunnub teiste elmatuses tõbu]

Anette. - Miss sa tulid?

Robert, Miss? Kas prouad ei mäleta siis enam? Paha järele! Kii oli ju ometi maha tehtud?

Anette [kergemalt] Ma ei tea. Küll isa.

Mart [on julguse tagasi saanud] Küll meil saame ise valmis. Mine aga sina! Sükk maad veel pimedas minna. Naeste rahvas inimene.

Robert. Oota! Küll jäuad. Ostarite kedagi teist. Aga see ei tähenda midagi. Mis jaoks kõrvaleisi inimesi? Saame isegi kauppa. Palju siis pakute? Olete ju selle inimeste müümise ja ostmisega harjunud. Uskate parajat hinda pakkuda. Miss sa vanamees siis koha nulli enesele ei pakkunud?

Mart. Misasja?

Robert. Viiskümmend rubla on ilus raha. Selle eest oleksin ma isegi ennast maha löönud.

Anette. Tähtis siis keegi sind? Akaha
Liia?! Isa!

Mart. Kumba niind!

Robert. Teine nõrd ole ettevaatlikum.
Ara enam minu sõpra wali. Sedamoodi
läheb liiga kalliks. Niipalju ei ole see
pää väärt.

Anette. Isa!!

Mart. Mis sa risedad?!

Anette. Kas sa ei kuule siis, mis tem
räägib!

Mart. Hooplemist! Teda taheti maha
liia! Mõni rahamees, näed!

Anette. Mina andsin raha! Aga mit
sellers.

Robert [naerab pilkavalt.]

Anette. Sina naerad? Sa ei usu mitte.

Robert. Ja sina investad selle üle?

Mina peaksin sind ussuma? Sina
peaksin mina ussuma?!

Anette. Sina ei ole ma kunagi wali
tand.

Robert. Sina ei ole minule waletanud?!
 Ja seisad siin. Waatad mulle otsa.
 Nagu inimese kunagi. Ja ometi peak-
 sid selle juures maa alla langema!
 Waletanud, petnud ja teisi inimesi pal-
 jaks riisunud. Seda oled sa wanamees
 oma elu aeg teinud! Selle kunsti oled
 ka oma tütrele hästi kätte õpetanud.
 See teeb oma koolmeistrile auu. See
 oskab oma ametit veel paremini.
 Palju peenemal viisil. See oskab koik
 wõtta. Riided seljast. Ja südame seest.
 Kui muud midagi enam ei ole. Ainult
 hing veel sees. Siis wõetakse ka seegi.
 Kui keegi kasusaades. Kui keegi wihas
 tapab. Sellest saad auu. Mis olen aga
 mina teile teinud? Olen ma teile ku-
 sagil esolnud? Olen ma teile kum-
 magile kopikku eest kurja teinud?
 Mis oled aga sina, naene, minust tei-
 nud. Sellest ei ole sulle veel küll.
 Nüüd wari tsete nagu werexverad siin

Ja ootate, millal surmasõnum tulebakse. Olete teie veel inimesed? Kas ei peaks ma aumärgi saama? Kui teid siin praegu nagu kverad maha löön? [On raäkides lähemale astunud. Mart taganeb selle võrra, Anette seisab.] Sa ei kardad?

Anette. Ei. Mina ei ole siin kunagi tappa tahtnud.

Robert. Ei! Mis jaoks siis proua ise? Selleks on ju äige osaw isa olemas. Selleks on ju raha olemas.

Anette. Seda ei pidanud ka raha mitte te gema!

Robert. Mis siis? Mis jaoks sa seda siis andsid?

Anette. Kas sina ei nõudnud siis mitte?

Robert. Mina olen nõudnud? Kelle käest siis?

Anette. Isa käest!

Robert. Mina olen sinu isa käest raha nõudnud? Kust sa selle võtsid?

Anette. Aga sa ütlesid ju ise. Et selleli jä -

rele tulid.

Mart, ütles neiu.

Robert, Sa teed ennast meelega lol-
lins. Teed nagu ei teaks sa väigist
midagi. Kui rumalaks sa mind
siis õige pead?

Anette, Sa ei usu. Jumal, kuida
saan ma ometi. Et ma muid
ei tahtnud. Et ma muid ei tea.
Isa! Kui sul tüüsti see kole mõte
on olnud. See ju sina süüdi ei
wahenda. Mis jaks wead sa siis
mind kaasa? Sina tead ometi.
Et mina sellest ei teadnud. Et
mina seda ei tahtnud. Ütle si-
na seda siis ometi!

Mart, Mis ma ütlen? Sa kuuled
ju. Et tema midagi ei usu. Kas ma
ei olnud sulle? Plakka minema.
Siin ei ole sinu paik. Aga kas kuul-
sid? Väed nüüd? - Sina ei teadnud?
Muidugi. Kust sa seda siis teadma

91.

pidid? Mida olemas ei olnud.

Anette [tahab veel kord wanutama ha-
kata]

Robert. Ära asjata wanameest wawa. See -
ma on oma töö teinud. Ma saan ju ometi
aru. Kuida asi oli. Ma tean iseäsi küll.
Et tema seda tegi. Kas sa asja lähemast
korraldusest teadsid või mitte. See ei mun-
da ju midagi. Temahe ei olnud ju seda tar-
wis. Sina andsid raha. Ja sina oli seda
tarwis!

Anette. Midagi ei oleks minule tarwis olnud.
Midagi ei oleks ma teinud. Kui sina teda
hirmutama ei oleks saatnud! Kui sina
talle kõik ära rääkinud ei oleks!

Robert. Mina olen hirmutama saatnud? Mi-
na olen ära rääkinud? Mis asja siis?

Anette. Meie waheranda.

Robert. Mina olen seda rääkinud?

Anette. Kes siis? Kus mujalt võis ta teada.
Kes muud võis kõik teada?

Robert. Sina! Kes muud.

Anette. Mina ei ole ial sõnagi ütelnud.

Robert. Sina ei ole ütelnud? Ka siis mitte. Kelja aasta eest? Kui selle kirja saatsid?

Anette. Mina olen sinule kirja saatanud? Kuhu pidin ma seda saatma? Teadsin mina, kus sa olid?

Robert. Salga äga kõik ära. Ütle et sa minu kirja ka saanud ei ole!

Anette. Ei ole ilmasgi sinult kirja saanud!

Robert. Hejah! [Ikna pilgates] Aga vastata selle peäle võisid küll?

Anette. Sina kirjutasid minule? Ja mina vastasin ka seda? [Ei oska midagi mõelda.]

Robert. Sina wõi sinu sekretar sääl. See on ju ükskõik. Ühes te ju asju ajate. Ka selle veld ära unustanud? Arvad, et mina rääkisin?

Anette. Isa!

Mart [piipu seadides, hoolitult.]

Kisenda jälle!

Anette. Miks sa ei räägi?

Mart. Kes minu käest on küsinud?

Anette. Siis on eige!

Mart. Mis siis, et on? Oli midagi vale mis kirjutasin?

Anette. Kui kiri sinule ei olnud

Mart. Ega ta sinule ka ei olnud. Najah!

Kiri oli Paasile. Sul oli siis juba teine nimi.

Anette. Sellest kirjast tead sa siis kõik! Sa vastasid ise. Sa minule ei ütelnud sõnagi!

Wilets!

Mart. Mina olen ikka wilets jah! Kumb ei annud sinule teise mehe armustusekirja! Miks see wilets ei ole.

Anette [waisib].

Mart [Robertile]. Ega sinagi teise mehe naesele niisugust kirja saata tahtnud?

Mis ma muud pidin tegema? Ometi tagasi saatma. Sa ütlesid, kuda asi on.

[Anettele]. Kui sinule oled ütelnud? Mis

sellestgi abi olexs olnud? Ilmaaegu
 olexs rahutuks tinud. Paljugi noored
 inimesed sõbrad on. Ega's igaxord
 ihteteist kätte saa. Sellepärast siis veel
 aastaid viha peetakse! [Waius] Oled
 mees - löv käega! Mehel naeste püundust
 ikka ole. On lained - las' läheb! Kusi
 ei ole wai?! [Naerab] Tühja! Säh sulle
 siin kahexümnevieline! Sõbramehe
 poolest! Täagu kõik sinna, kus räägitud.
 [Ulatab raha]

Robert [wõtab ühe käega raha, teisega
lööb]

Mart [taganedes] Ah sa metsloom! Ku-
 rat!

Robert [astub lähemale] Tähad veel
 ühe kahexümnevielse wahetada?

Mart [ukse poole] Hullkoer!

Robert [lähemale] Ütle veel üks sõna!

Mart [taganeb ette tuppä; ukse wahelt]
 Hullkoer! [Sõimab ukse sinni]

Robert [Wiskab raha anutte ette lauale]

Wõta oma werehind! Ma wain isegi warastada
Anette [wõitleb, et mitte nutma hakata,

Wainus.]

Robert. Tore jälle nägemine? Mis? Kas
 laubame jälle; kui kallist kodust läksin?

[Wainus.] Kas sa ei karda mitte misuugu-
 sega uksi jääda? See on ju kõige pääle
 valmis. Wõiks wahest...

Anette. Robert... [Ei saa kaugemale, püss-
 kab nutma. Waheaeg, ainult nutmist
 on kuuldud.]

Robert. Mis jaoks sa nutad nüüd? Katsud
 nut abinõu?

Anette [nutab; waheaeg.]

Robert. Tõta järele! Ei mõju enam midagi.
 Kus kõik juba kiwiks muutunud on!

Anette [nuttes.] Lase mind... mina olen.
 Kõik need aastad...

Robert. Püudub veel midagi? Ei ole siis veel
 kõik käes, mis tahtsid?

Anette. Robert! Ma ei palu mitte anders.
 Mis mina sinule teinud. Seda ei saa anders

anda. Aga sina ei tea kõike. Muud ei usuks sina, et mina kõik raha pärast teinud olen.

Robert. Ei! Et must armastatud. Seda kas wõi wiimse päewani oodata lubatud. See ei keela ometi mõne päewa pärast teisele sedasama lubada! Et teine wana ja rikas oli. Et hääd elu lubada wõis. Et joodiku isa wõlad kinni maksta wõis. See on ju nii harilik. Kii igapäewane. Mis prügib sellel rahaga tegemist olla? See oli ju kõik ainult juhtumine. Ütle, et nõnda oli! Üks wale enam wõi vähem.

Anette. Kuu sina teaksid, mis mina selle ühe wale pärast tunnud olen! Sa ei.

Robert. Kust mina seda aimatagi wain? Olen ju rahulikult soojas toas istunud. Kuna sina wäljas külmetama ja nälgi-ma pidid. Ihuüks. Wiha ja walu südames.

Anette. Olin mina see, kes sind wälja ajas?

Ka mina olin ihuüks siis. Muud aita-
jat ei olnud. Ma pidin seda tegema!

Robert. Sa pidid seda? Paari nädala pā-
rast teisega altari ette astuma? Ja, see on
kõige moodsam armastus.

Anette Ma võiksin enese vabanduseks
midagi ütelda. Aga sina ei usus ju seda.
Ma räägin. Palun kumba ainult seda. See
oli isa talu oksjenipäev. Isa jõi ja naeris taas.
Ema nuttis. Waljas käratses wõoras rahwas.
Oksjen oli mööda. Wahtrik oli kõik liikuwa
ja liikumata waranduse ära ostnud mei-
le tarvitada jätnud ja ise kadunud. Se-
ma armastas mind ammu. Aga wõora-
na oles ta oma korra ikka tagasi nõud-
nud. Ma sain sellest aru, aga põgenesin
süisgi sinna. Kõige kõrgema kaldale. Wõi-
olla oles siis kõik leppenud. Säär hak-
kas mul keegi riietest kinni. See oli Elly.
Oli mulle järle hiilunud. Wäike
õde. Ma ei saanud kõik käsid päate,
ja mina otsustasin. . . Ma tahtsin

Kõik üles tunnustada. Tema ei küsi -
 nud midagi. Igaksord kui rääkida
 tahtsin, sai keel nagu halvatud. Sa
 päästad ennast ja vanemad murest ja
 vaesusest. Keegi ei saa seda teada.

Ja mina vaikisin. Kuni hilja oli.

Arvad selle suure õnne olema? Kui päev
 päeva kõrval iga asi ütleb, et seda wa-
 rastanud oled? Ja seda ikka ja ikka
 jälle tegema pead? Kui ikka ja ikka
 jälle valeutama pead? Kui iga riidehilp
 ihu põletab? Wahest on sinu omad kerge-
 mad kanda?!

Robert. Kii väimatu neid saada ei oleks?

Anette. Kii ta ainult minusse puutus!

Wõib olla ... Aga sünta inimesed! Sää-
 tema! Ainult minule, minu õnnele
 on ta elanud. Ja mina peaksin
 nüüd ütleva: Mina olen sind kõige
 viletsamal viisil petnud! Ei ei! Seda
 ei tohi ma temale mitte teha! Seda mit-
 te! Ainult seda mitte!

Robert. See on juba tehtud.

Anette. Aga tema ei tea. Ei tohi ialgi teada.

Robert. Sul on kole hirm selle eest. Siis need suured ohvrid nii liiga suured ei ohnudgi. Kui see armastus nii...

Anette. Mida armastus? Robert, ära seda küsi. Ma ei tea. Tema oli nii lõpmata häa ja auus. Ma hakkasin armama... Sa sääl seisad sina!... Aga tema ei tohi seda mitte teada! Mitte sellepärast... Aga mispärast veel uusi valusid lüüa? Robert! Sa armastarid mind korra. Kui sellert veel üksainusgi säde järele jäänud on. Siis mine siit ära! Ma annan sulle kõik, mis mul on! Aga mine siit ära! Robert?! Sa?!

Robert. Ei. Küünd enam mitte!

Anette. Ei? Mis saad sa siis sellest? Mis mina sinule teinud, seda ei saa enam häaks teha. Meie ei või ju enam üksteisele midagi olla. Mis võidad sa siis sellega,

kui sina jääd?

Robert. Siin mitte? Kus see paik siis on, kus võita võin? Ma võtan selle kuidugi tänuga vastu. Olgu ta siin või teises ilmas. Sa näed minu eest hooldamisega niipalju vaeva.

Anette. Sa tahad sina jäeda? Et nätte makssta? Et sünta elu purustada? Kuu sa nii kivine olla võid, siis olen mina ka! Ära salgan kõik. Teha ei saa sa mille midagi! Ma ei lase neid hävitada! Ennem juba ehk mis! Ennem valetan ja varastan edasi! Nüüdka kui jaksan. Kuu enam ei jaksu siis. [Räägib nagu palavikus midagi tasakesi edasi]

Robert. Kuu sul kõik nii korras, et keegi midagi teha ei saa, mis sa siis hädaldad?

Anette [paludes]. Robert! Sina ei ole mitte nii kivine, kui teed! Elada ei või meie mitte! Mina olen sind petnud! Ma teeksin ju kõik! Kuu seda veel kuidagi lepitada saaks. Aga ei saa ju enam.

Ehk näna midagi. Ma täidan seda. Aga jätta süütad rahule! Wõta kõik mis tahad Wõta muult ehk kui tahad! Rohkem mul ju enam ei ole. Aga jätta need rahule!
Robert!

Robert. Mis teen ma sinu eluga? Mina ei ole mõrtsukas! Aga siia jääv nüüd! Ja puruks teen teid niusama. Nagu sina minuga teinud oled!

Anette. Hää küll. Tee siis seda! Aga tea siis, keda sa ka purustad! Tee siis, et sa ühes meiega ka oma lapse purustad!

Robert. Oma lapse?!

Anette. Ja. Nüüd tead sa seda. On sul südant selleks, kustuta siis oma wiha. Häwita siis ka oma lapse ära!

Robert [Seisab. Waatab maha. Waheaq.]

Anette. Lähed sa nüüd?

Robert [tüstab pää] Nüüd?! Ei!! Nüüd alles jääv ma vieti siia! Nüüd tean ma seda!

Anette. Mis siis?

Robert. Mis teha!

Anette. Sa mis teed sa siis nüüd?

Robert. Tulen oma lapsel järel!

Anette. Robert!! Seda ei tee sa mitte!!

Robert. Miks? Kes võib isale oma
Cart keelata?

Anette [uimane]. Mis tegin ma nüüd!
Sa sina võid seda?! Sa ei halasta
kellegi päale? Sa ei halasta ka sünta
lapsel päale?!

Robert. Kui sina ennast raha eest ära
müüsid, halastasid sina tema päale?!
Oli minul süüdi? Kui minu elu ära-
hävitarid, halastasid sina minu päale?
Kui isalt lapsel ja lapselt isa röövisid,
halastasid sa nende päale! Kui omale
ja teistele soovija pesa ostsid, halastasid
sa selle päale, kes väljas hukkua läks!
Ei! Sina ei halastanud! Keegi muu ei
halasta ka. Uhtegi inimest ei ole, kes
seda teeb. On ainult metsalised ole-
mas. Kes üksteist ära söövad. Sa minu

käest oddatakse halastust?! Mina pean rahulikult ostama, kuni mind maha liinakse?! Ja halastama! Mina ei tohi enesekaitseks nätt-jalga liigutada? Mina pean vaikselt paigal seisma. Kuni mind ära söödakse?! Ei! Müüd on küll! Mina ei taha enam see olla, keda inna söödakse! Mina tahan ka kord ise süüa!

Anette. Kui see ka oma laps on?! Ja minu süü pärast peab siis süüta lapsukene kaduma! Kõik piinad mis ma selle elu pärast kannatanud. Kõik valud, mis ma tema eest tundud. Kõik pisarad, mis ma nutnud, kõik ahastused mis näinud, et oma süüdi lepitada, et teda auusaks inimeseks kasvatada, kõik peab sjata olema, kõik peab otsas olema? Et aga sina metsikus vihas enese eest kätte maksita saaksid?! Ei! Mitte üksigi süüta elu ei pea enam minu pärast langema! Tule siis! Tee siis, mis tahad! Aga tea, et ma oma lapse eest valmis olen elama

ja surra! [Pöörab minema] [Wäljas ko-
putatakse akne pihta] Robert! Sa
 ei tule!"

Robert [astub akna poole] Tullen!
Anette, Kiwi...!

[Eesriie]

Kolmas järg.

[Tuba nagu esimeses järgus. Mõni tund hiljem.]

Elly,

[pakib riideid ja asju korvi sisse]

Wiiv [tuleb magamisest vast.] Pannu lapse magama! Anette ei ole ikka tulnud? No ime. Kuhu ta ometi nii kauraks jääb? Sa mis sina siis teed? Pakid asju kokku? Sul siis ikka tõi taga? Selle mineruga?

Elly. Mina seda ei kingi! Tema teeb mind wargaks!

Wiiv. Ega's riided keegi sinu pääle arwa. Tema waid muudu. Nii wae parast.

Elly. Mis ta siis lüri ajab! - Tädi! Kas tead? SäHEME õige täna weel minema!

Wiiv. Täna weel? Selle pimedaga? Ole sina

wait. Ei mina tule enam kuhugi. Mi-
ne nüüd wastu võd nagu waras. Anettegi
weel wäljas ja.

Elly. Noh, ega me siis enne lähe! Kuu
see tuleb. Mis lõbu siis minna on? Kuu te-
ma ei näe! See oleks wast laps! Küll nad
siis oleksivad hädas.

Wiiu. Ja kowid? Kuida siis selle wia tahad?

Elly. Ega me siis jälgsi lähe!

Wiiu. No kuida siis?

Elly. Hobusega! Utle sina Augustile! Ega
ta siis nii habemata ole. Laseb sind jälg-
si ära minna!

Wiiu. Ah sina lapsukesese raibe. Anette läks
ütterna, et mina ei tule. Saab tagasi. Siis
hannan minema. Ara inka latwik ole!

Elly. Anette läks ütterna? Usu sina!

Wiiu. Ah sina ei usugi! No kuhu siis
weel läks?!

Elly. Kes teda teab. Sel on wigurid sees
ka küll. Kuhu ta siis nii kauaks jäeb?
Ega ta seda maad siis nii kaua käi!

Wiiu. See on niid hull küll! Kuhu ta nii kauaks jääb? August votab ka tuisse nāoga. Hakkab wai see ka weel kahtlema! No siis on hull! Aga sina jata õige see tükk tegemata. Ära sa pahandusega tule. Ega mina küll ei keela. Aga see on asjata tulemine. Ega sa meil niisugust preili põlwe saa. Ega kusagil enam. Magad ja sööd nagu saks. Kui paar päewa oled, ehk nädala, see on kõige rohkem. Siis on lust otsas. Aga kuhu siis lähed?

Elly. Eks ma siis tagasi tule.

Wiiu. Aga hää kui wõetakse enam?

August,

[tuleb omast toast.] Ei ole tulnud?

Wiiu [wähendades.] Ei. Täebgi kauaks ju - lea. Heida aga sina magama. Küll mina votan. Ega ta enam nii kauaks jää. Luba niid warsti iksa tuleb.

August. Täed sina wana inimese niid te - da votama. Mina olen weel natuke aega ülewal. Ja eks ta siis koputa, kui tuleb.

Heida aga minu tuppa sohva pääle.
 Seks ja padi on sääl. Elly, sina otsid
 lina?

Elly [ei vasta]

Wiiu. Muretse sina niind minu eest!
 Küll saan. Mis me siis weel kahexesi wal-
 wame? Asu aga sina puhkama. Mul
 treewesi tuleb. Tuleb külmetaimed, saab
 sooja. Küll siis heidan ka.

August. Hojaa. Tee midugi, kuda
 tahad. Elly, kas pöö üxsed on kinni
 pandud?

Elly. Tohtisin mina neid panema minna.

August [awab röögi üxse.] Anton! Waata,
 kas pöö üxsed on kinni. Ja too kassa
 ka ära.

Anton [tuleb ruttu ja lähleb pöödi, rööm-
 salt.] Ja.

August. Hõh, Elly? Oled ikka weel wiha-
 ne.

Elly. Olen nehv.

August. Ära siis nii kava wiha pea. Ega mina siis usu, et sina wõtsid.

Elly. Mis sa siis ilmaaegu ütled?!

August. Ma pidin ju käskide käest küsima. Täta nüüd asjade paraksimine järele. Saab juba sellest tülist.

Elly. Mina sin warga nime kandma ei harkka!

August. Täta juba. Keegi seda sulle ei anna. Meie oleme ju kahexeri alati hästi läbi saanud. Mis siis nüüdgi ühe sõna pärast tülitseme.

Elly. Aga kes enne harkkas?

August. Mina'ks see olin! Aga mina ju wabandan ennast ka. Täed siis nüüd?

Elly. Ei tea veel. Kui wiha üle läheb, siis jäen. Kui ei lähe, siis ei jae.

August. Soodame siis, et läheb.

Anten [tuleb tagasi, rahakarp käes.]

August. Oled kinni?

Anten. Ei olnud. Mina nüüd panin [annab karbi ära.]

August [raputab pääd.] Poole ööni ukseid

Lahti. Küll on meil aga täna korralage-
dus. [Läheb karpi wiima.]

Wiiu. Sedamoodi ei pea meil veel raha
warastatama! Parwis mul ka õige ker-
raks taotama tulla. Ehk saaks ka mõne
sadame.

Elly [Antonile] Noh? Oled õnnelik? Räägi-
ti juba paar sõna! Mis siis veel. — Oled
ka mees! Tehtakse wargaks. Sema hak-
kab mitma. Nagu wana naene. Räägi-
takse paar sõna, siis on kõik unusta-
tud.

Anton [tuli punane, lähed ära.]

Elly. Miisugune tohnus. Meheks hakkand
ka praegu! [Lisb kormi kaane kinni ja
istub pääle]

Wiiu. Noh, kolimise plaan otsas?

Elly. Mis siis sullegi tiliks tuleb. Ja wa-
bandas ka juba.

Wiiu. Eks wõta siis arjad kormist wälja!

Elly. Las' olgu veel. Ahutan teisi õige wähe-
kesi. Ja hilja on ka. Parwis magama min-

na. Ma lähem müüd üles oma tuppa. Kui Anette tuleb, siis tule mulle üttema. Kui ma ise ei kuule.

Wiiu. Mis sa temast siis veel üüsi tahad?

Elly. On tarvis. Ole häa, tädi, tule, kui kuuled.

Wiiu. Eks ma's wõi tulla. Küll ma kuul-
len. Ega ma enne magama lähe. Watasin
nii kausi kui tuleb.

Elly. Hääd ööd, tädi! Ah so! Woodi pesu
pidin sulle tuema. [Läheb kööki]

Wiiu [waatab aknast wälja] Küll on pime!
No rommet! Kuhu jääb inimene smeti!

August [tuleb tagasi. Täab oodates kuulataama]

Wiiu. Mis sa kuulatad?

August. Ei midagi. Mõõda sõitis.

Wiiu. Harkkan süga jälle pääle! No ei saa
sinasennast peetud! Suba oledgi jälle selle
pwisiga häa. Kas see sedamoodi na kardab?
Sedamoodi peab see üles tummistama! Kui
näeb, et temaga häa oldakse.

August. Summal seda teab, kes siin veel
varas on. Ehk kes ei ole. Ma ei uska enam
midagi mõelda.

Wiiu. Mis siis mõtted. Kes siis muud in-
ka võtmas käis. Kui võrrad ligi ei
pääsenud?

August. Võrrastel oli väimatu võtta.

Wiiu. Aga kui oli üks sedamoodi lahtis,
nagu täna?

August. Mitte kunagi. Täna on ju näin
nii kuust ära. Elly ja Antoni olid ju-
nõh. Ja mina - eh, ma olen rohe liht-
salt vihane!

Wiiu. Kõnõh! Kelle päale siis?

August. Enese päale. Mitte üks põrm ei
ole enesega rahul. Nõnda talitada.

Esimese aremuse mõju all. Muidu see
minu mood ei ole. Aga näe. Ei saa
ennast inimene peetud. - Jah. Mõtle ku-
da tahad. Aga teisiti pidi see olema!

Wiiu. See püüdis veel. Hakkad wiima-
ti veel ennast süüdistama! Kui

wõerad wõtta ei wõinud. No keda muud sul siis ikka jääb? Wanamees oli wäljas. Elly ei olnud. Seisi ju enam ei ole. Anette? Aga see siis ometi.

August. Ei tea enam. Keda uskuda, wõi keda mitte. On rohkem kui üks iseliks asi.

Wiiw. Ei midagi imelikku. On enne wõi pärast warastatud.

August [on akna juurde astunud, awab selle ja waatab wälja.] Sa kuida ta nüüd koju pääseb. Pime, et särke ei näe suhu pista. Sa wihma tuleb ka! - Küll ma mõtlen. Aga otsa pääle ei saa!

Wiiw. Mis asjale?

August. Ahah! Sisse pöörab! Tuleb!

Wiiw [enesele.] Sumal tänatud!

August. Kus minu müts on? [Läheb otsides oma tuppä ja tuleb kohe mütsiga tagasi.]

Wiiw. Kus see sulane sul on? Kuu ise lähed.

Sa Anton? Koor mees? Kas need ei wõi minna?

August. Olgu pääle. Küllap magawad oma toas. Suurem asi. Wõtan ise hobuse lahti.

Wiiu. No kumle nüüd! Missa kõi ki hel-
litad! Ajad sedarnoodi inimesed
raisku! Omal sulane. Kaks meest majas.
Sema peab veel ise

Elly [tuleb woodi lina käes]. Sina on siin.
Aga mis nüüd teed? Sulle tuldi järele.

Wiiu. Minule tuldi järele. Kesse tuli?

Elly. Peiss, Peeter.

Wiiu. Hobusega.

Elly. Ja.

August [petitult]. Siis see oli.

Wiiu. No katsu aruta! Kes tal raipel
nüüd seda käsks teha.

Elly. Tädimes olla käsksitud tulla. Ne-
mad ei ole anettid naised. Ega kedagi.

Wiiu. Ah sina wanamehe tohlpäa kull!

Kes ta nüüd ise on? Peiss?

Elly. Siin kõõgis.

Wiiu [ukse pääle; hääsüdamiselt].

No mis sina siis nüüd värsiti ajad?

Mina tulen nüüd ääsi sajuga kodu?!

Mis teil sääl siis niind on? Poleb midagi
 woi? Nagu mina ise ei teaks. Saatsin
 ometi inimese üttema! — Mis? Ei tul-
 nud kedagi? Aga tuli jälle! Sinul ole
 ka rohkem arm ihtegi. Wanamees on
 juba wanadusest nõder. Ke midas sinul
 on? — Käskis tulla? — Ah ütles? Et wõib
 jääda? No jah! Tee aga siis hobune lahti!
 Ei me enam öösi lähe kuhugi. Sa õh-
 tust söömata oled müdugi? — Ah oled!
 No ime. Kuda see meelde tuli. Wõta aga
 siis kõige päält hobune lahti! [Panab
ukse kinni.] Need mehed küll. Kui ise
 jala wälja tõstad. Siis on nagu ühed paa-
 ta kanad. [Ellyle] Mine aga sinna maga-
 ma! Küll ma panen ise puksi magama!
Elly. Hääd ööd! [Pöörab tagasi] Ära
 sa siis unusta, täd! Mis ütlesin? [Ära]
Wiiu. Mine aga mine. Ei see wanamoor
 unusta veel midagi. [Kergell] Kuhu
 ta siis wõis jääda? Ega ometi ära eksinud?
August. Täd! mis jaksus misugune mäng,

Kui teil saladusi oli, ja mulle öelda ei tahtnud. Ma ei oleks nuuskunud.

Wiiu. Nojah, ega ta kõige ilusam ole. Aga ega meil siis ka teie mis saladusi olnud. Tema ütles, et peab linna minema. Ei taha aga sulle öelda. Saad ehk ilmaaegu rahutuks. Sellepärast siis tegime. Muidu ei olnud midagi. Ära siis seda nii pahaks pane!

August. Linna läks?

Wiiu. Linna nehe.

August. Mis jaoks siis seda? Oleks võinud ju mulle otsesõnu öelda. Ega mina ei oleks takistanud. Siis ju ka oleks masinaga läinud. Ometi palju kergemini oleks saanud. - Kui ta linna läks. Siis ei ole mingi ime. Et nii kauaks jääb. Heidame siis mõlemad madama! Küll mina kuulen. Kui koputab. Hääd ööd! Wõta see lamp, kui tuppa lähed.

Wiiu. Häädvööd! Aga kumle. Ega sa te-
maga siis pahane ole? Kui tuleb?

August [lihtsalt] Ei. [Läheb magami-
sest tuppa.]

Wiiu. Nojah! Selle tühja aja pärast! Oled
inxa wana tubli mees! [Wõtab laualt
lambi; lina teises käes, astub kõõgi ukse
peäle.] Oled juba siin! Sinna heidad? —
Ah Anton ütles? Nojah! Siis on häa küll!
Maga siis aya ilusti? [Läheb Augusti tup-
pa. Käitelawa jääb pimedaks.]

Anette [tuleb natukese aja pärast tasake-
si. Hirmsas ärewuses. Wihmast märg. Il-
ma rätikuta. Pää ja käed paljad.]

Wiiu [awab uuesti ukse, säält kumab
järgmise etteaste ajal natuke walgest.
Käeb teist, ahwardab pikalt käega ilma
et sõna lausum. Sus tasa.] Kui mina sul-
le praegu selle wemble wõtan! Wih-aih
minema! Subab warsti tagasi olla. Aga
mis nüüd on? Poolöö warsti käes. Tema-

tule Sunal appi! Missugune sa ise
 oled?! Palja päaga? Ja käed niisa-
 ma? Nagu Saanipäeval! Selle külma
 ja vihmaga?! Kus see rätik sul siis
 sai? Ja kindad? Ma katsin ka ini-
 meseluka ometi! Tema ei saa rätiki-
 kut ümber pandud! Ega kindaid.

Anette. Kas kedagi ei oleud siin?

Wiiu. Eih. Kes se pidi olema siis?

Anette. Ei. Muidu. Ma arvasin, August
 on kodu?

Wiiu. Kodu.

Anette. Magavad kõik?

Wiiu. Magavad.

Anette. Siis ei käinud kedagi wõrast?

Wiiu. Ei. No eks pees inka inimesi
 käinud!

Anette. Ei. Ma arvasin nii. Kedagi
 tuttavat. Kes oleks ehk tuppa.

Wiiu. Pidi siis keegi tulema?

Anette. Ei. Mitte seda, Mina ainult.
 Ehk juhtus keegi minu järele küsima?

Wiiu. Sinu järel ei küsinud keegi. Aga
mim järel küsiti!

Anette. Sinu järel? Kes siis?!

Wiiu. Ära sel walel ikka on lühikesed
jalad. Ja sina ka! Oli niind tarwis nii-
kauaks jääda!

Anette. Mis siis oli?

Wiiu. Eks wanamehe raibe saatnud mulle
peisi hobusega järel!

Anette. Ja siis?

Wiiu. Siis? See ütles et ei ole sind näinud.

Anette. August kuulis ka?

Wiiu. Kuulis neh. Ja kus ajuki pääl
sa mul niind siis öieti olid? Kas wõib
siis sedamoodi! Et sul misugune kuld-
ne mees on! See on õnn! Olex mäni teine
praegu. Paraku! See annaks otsekohhe kere-
pääle!

Anette. Küsis mim järel?

Wiiu. Eks mee ootanud kõik.

Anette. Oli õige pahane?

Wiiu. Uskab see pahaseks saada ka?

Ega see siis mees ole! Peiss warastab hulga raha. Aga juba kahetses.

Anette Kes?!

Wiiu. Et August!

Anette. Mis asja?

Wiiu. Ma et poisile ilmaasjata halvasti ütles.

Anette [nagu nõelatud.] Ütles ta seda?

Wiiu. Jätles nehv. Mures oli mees inna küll. Fine lugu. Suur hulka raha. Aga mis niisugust tüfija loiseme! Wõta ennast ilusti kahti. Ja pane kuivad riided ümber. Mina teen niikaua theed. Arstid su raipe enne terweks. Siis wõtan uuesti käsi. [Läheb rääkides kööki.]

Anette [langeb sohva äärde põlvili; pisarad purskawad wälja.]. Niisugust peab see siis olema... Niisugust tuleb ta omelti... Muid teed ei ole...

August [awab ukse. Waikselt.] Räägib

siin keegi? Sina. [Tuleb sisse kiinul
käes paneb selle lamule.]

Anette [kargab üles.] Sina!

August. Ehmatasin! [Wähe aja järle
pehmelt.] Miks sa mind ei usalda?

Anette. Anna mulle andens. [Woitab
pisaratega.]

August. Ei! Mitte seda! Ma ei tee sul-
le etteheiteid! Aga sinu walu teeb ka
mulle walu. Kas sa ei saaks mind
usaldada? Ma aitaksin sulle seda
kanda!

Anette. Ei saa! Keegi ei saa aidata!

August. Mina saan! Usalda mulle kõik.
Kus kõik mis see ka oleks. Mina olen
sulle sõber!

Anette. Ja! Ainuke! Ma tean küll!
Aga seda... Ja. Ma ütlen kõik... Aga
anna wähe aega... Mul on hirm... Ei
saa weel.

August. Muidugi! Millal aga ise tahad.
[Wähe.]

Anette. Sa ei maganud veel?

August. Ei tulnud uni.

Anette. Mina ei lasknud sind magada? Mis pärast pead sa küll minuga neid viletsusi kannatama?!

August. Mis sa nüüd räägid, laps. Mina näen sinuga viletsusi. Siis on kõik häa. Kui aga sina ei kahetse. Nagu kõik sulle ette kuulutasid. Kui oma nooruse, oma häa südame just minule. Wana mehele.

Anette. Mina peaksin kahetsema! Ära räägi nõnda. Sinu õrnus teeb mulle valu.

August [raputab peäd.] Olen wana ja nergeline. Aga - mis sul on? Sina waarud? [Portab.] Oled sa hänge? Päris tõesti! Kudas su käed ja nägu ohkawad! Istu emeti! [Surub teise sohvale.] Ehk heida parem kohe woodisse. Wõi ma sõidan arsti järele?

Anette [tõrjub tagasi.] Ei! Mul ei ole

midagi. Wist külmetasin natuke.
 Müüd hakkab juba jälle soo.

August. Sulgem on ikka süügi!
 Wõi ta kangel on! Poole tunniga
 on käidud.

Anette. Aga see on arjata! Mikul ei ole ja.

August [taha teise suu wainima suu-
delda].

Anette. Ära suudle mind. Minu
 suu on haige.

August [naljaks tehes]. Mis siis? Süü
 suureme ilusasti uhel. Nagu ehitud
 oleme. Kui juba kard.

Anette [ruttu, wõrralt]. Miks sina su-
 rema pead?

August. Ma teen ju nalja. Ega sina
 süü ka ei sure. [õnalt teise kása
hoides]. Kui tulised su käed on! See
 tunned ka. Ma lähen kohe!

Anette [teist tagasi hoides]. Ei!
 Ära mine... Kui hääl sa oled... Sa
 mina... Sa mina... Ära mine. Ära

mine veel.. Niid pead sa seda tead-
ma!

August. Sa oled rahutu. See äritab
weel enam. Warest jätad pärastis-
eks?

Anette. Ei! Niid! Niid!

Wiiu [tuleb theenõudega] Nujah! See
ka lagidal! Seda wähe aega tema ei
malda üksi olla! Et lähed maga-
ma! Ja sina! Lutt katki! Kohe jala-
päält! Ja theed jooma! Siis magama.

August. Ja jõe, jõe! [Tõmbab pali-
tut selga.] Ma olen selle ajaga tagasi!

Wiiu. Kuhu siis veel lähed?

August. Arsti järele.

Wiiu. Mis sellega teed?

August. Anette on haige!

Anette [citab].

Wiiu. Noh, niid ikka ongi sul jah! Ära
ikka nii hädaldada. Ega veel ei sure
Kohe tohtrile. Selle raasukese külme-

tamise pärast! Kui kerra tüesti hai-
geks jääb? Mis siis teed? Ja tohter? See
mis seegi teeb?

August, See tema amet. Eks ta ikka
whkim tea, kui meil ise.

Wiiu, Kõik tühi. See sinu tohtri usk.
Tuleb tema, ehk ei. See ka mitte midagi
paremat. Kui meie ise. Ega piisikere
külmetamise pärast tohtri. See üige
tea mis teeb. Kuulge ikka mis wana-
inimene ütleb. Nüüd joo theed. Hom-
miku wina panen sama ahju kude-
ma. Wihthen kere täis. Siis jälle kumma
theed. Külmetamine nagu käega wõetud.
[Heidab päraga.] Ega usu. Räägi nüüd
kui tahad!

August [naeratades] Ma lähen siiski.
Ega ta halvemat ikka tee.

Wiiu, Mine sinine! Saab siis mõha. Mis
imet ta sul's üige teeb!

August, Eks näe.

Wiiu, Ja sina tule. ~~Tuleb magamis~~

tuppa.]

Anette. August! See on arjata.

August [põneb teiselt ürnalt näe
suu poole ja ruttab välja.]

Anette [seisab selg köögiukse poole
ja vaatab liikumata tühjusse.]

Anton [tuleb tasahiljusest köögi uk-
sest. Palja jalu ja särki wäl.] Ema!

Anette [kargatades.] Mis?!

Anton [tahab rääkima hakkata, aga
ei saa sõna suust. Hakkab nutma.]

Anette. Anton! Mis sul on? Mis sa
nutad? Mis sa ei maga?

Anton. Mina... mina... Eisa... Bota-
sin teid.

Anette. Sinu ka?! Mis sa siis tahtsid?

Anton. Ega teie ometi usu... et mina
waras olen?

Anette. Ara siis nuta! Homseni on
weel aega. Eks siis näe...

Anton. Mis sest homsenistgi. Ega ma

siis ka... Mina ei ole ju wõtnud. Emma!
Paluge...

Anette. Mine aga siis rahulisti magama.
Ja ära kardda. Siintalu ei tee keegi midagi.

Anton. Siis usute siis? Et mina siinta
olen?!

Anette. Ja.

Anton [tahaks lõpsmata tänu tundega
midagi ütelda, ei leia sõna; haavab tei-
se kael ja surdleb, enne kui see meelata
saab. Pookseb, õnnelikult naeratades ära]

Wiim [tuleb tagasi] Täidgi sinna sama
paika! [Wõtab käelt kinni ja wiib teise,
kel kõik üsküsimine on, ära.]

Mark [waatab wäljast poolt aknast sisse,
siis ilmub.]

Wiim [tuleb, tahab küsida minna] Parwis
niid lapsukesed üelda. Emma! Ära-
kadunud hammas! Kas kodu. Ja ise ei
ole suuremat märgki? Rappe päale ei

saja mitte wihungi! Mis sa nüüd siis
õisi veel kolad ise? Kui magama
ei saa!

Mart [otsib midagi, ei vasta]

Wiiu. Kas sul ometi ümberd targe-
mat arm ei tule! Ise sa näed küll.
Kõik oled sina õnnetuks teinud.
Aga mitte ei kuula!

Mart. Minu wanamees läks wiieküm-
ne aastaks rumalaks. Sina lähed
ennem.

Wiiu. Näed, mida wastab! Teised lähe-
wad rumalaks! Aga ega sinul kriip-
sukest wiga ole? Kas su süda ka
kord wäewana ei hakka? Kas sul
omab ei ole ometi kahju ka? Missu-
gune wiks mees sa neerelt olid! Mis
sinu sisse ometi läks? Oli puudurt
midagi? Kõik kohad täis. Kaur, ilus
naene. Hakkab kerraga jooma ja möl-
lama.

Mart. Ära räägi asju, mis sa ei tea.

Kaljapärast wist.

Wiiu. No häda pärast raibe möllad! Wõi sest rääkimises tgi müüd küll abis tul-
leb. Eks seda ole saanud küll teha.

Mart. Aneti niigi palju saad aru. Au-
gust on kodu?

Wiiu. Ei ole.

Mart. Kus ta siis on?

Wiiu. No noie tarmis ka teada! [Läheb kööki]

Mart [awab unse.] Anette! Oled kodu?

Anette [sees.] Ja. [Suleb unsele.] Sina
oled? Kuda sa kodu said?

Anette - [sees]

Mart. Mis jaoks need masinad siis olemas
on? Sa said tulema, arwasid, et sinna
jäen wist?

Anette. Mina ei näinud sind enam.

Mart. Kus sina mind näed. Mina rüü-
dan ehk küri lõhki. Aga kus enam. Ser-
wab ühe ja minema.

Anette. Mis sa tahad?

Mart. Mis mina tahan? Näe kuda ta

nüüd küsib! Mina püüan kodu saada.
Et ka nõuks olla. Tema küsib, mis
tahad! Ega ma's võoras ole! Eks mul
siis ka ole mure! Sulid sedamoodi.
Wõid ju mõtlematalt mõne rumaluse
teha. Ega sa siis räägi?

Anette. Mis arja?

Mart. Noh! Raha lugu.

Anette. Muid teed enam ei ole.

Mart. Mis?! No pruugi! Mis sa sellega
siis loodad kätte saama?! Et mind
minema aitakse?! No ega ole! Siis lä-
hed sina enne!

Anette. Unskõin. Peiss ei wõi wargaks
jæeda.

Mart. Aga mina wõin? Seda ma
arvasin. Ega sinu pää ei keela. Sina
oled walmis seda tegema. Mis siis nü-
sugune wanamees enam asi on. Häa
küll! Räägi siis! Las' Robert tuleb!
Las' räägib kõin! Mina tündan taga.
Saame siis näha! Kas ta sind veel

usub! Saame siis näha! Kes siis enne
läheb?!

Anette, Ära kardada... Ma ei puntu sinusse.

Mart, Keda siis?

Anette, Isennast.

Mart, Kas jälle?! Usud seda ise ka? Kuid on
aga plaanid! Sina räägid? ütled, et
ise võtsid? Ja sellega on asi otsas? Usud
ta sedev? Ega tema siis laps ole! Misspä-
rast sa seda tegid? Sa küsib ju siis seda?
Mis siis ütled?

Anette, Siis ütlen kein

Mart, Mis?! Sina ütled?! Sina ise? Oled sa
hull?!

Anette [wainib].

Mart, Ega sa siis nergameelne ole? Misspä-
rast sa seda siis teed?

Anette, Ma ütlesin juba.

Mart, Mis sa ütlesid? Peisi pärast? Kas
sa siis sada paar kolmsada rublat nu-
sagilt ei saa? Kuid aga tahad! Pane
see raha siis tagasi! Kuid ta just nii

suur asi on.

Anette. Nüüd on juba hilja. Sa asjata
oleks ka... See tuleb ikka...

Mart. Ah, mis! Leri! Mitte midagi
ei tule, kui sina lolluseid ei tee.
Mis sa siis äieti kardad?

Anette. Sa ei saa sellest aru...

Mart. Ära siis nii rumalasti räägi!
Et mina aru ei saa! Minna saan
kõik aru! Sa kardad seda hulgest!
No mis siis? Las tuleb, kui aga meie
ise kahakesi kokku hoiame. Väita
kus unson!

Anette. Rääkisid sa eila ka seda -
meodi?

Mart. Eila? Ega siis kehe wõi nujaga
harkata. Enne larnis ikka hääga katsu-
da. Tema ei tahtnud. No tulgu siis nüüd!
Noored inimesed olid sõbrad! Mitme
aasta eest. No mõni asi nüüd. Las tu-
leb! Las räägib!

Anette. Sa ei tea kõike...

Mart. Ega siis teised ka ei tea! Kuis
sinaise korisema ei lähe. Ja kellel se-
da siis ei ole tarvis teada? Oli mis oli.
Sina olid eigel ajal mehel. Ja muid
midagi. Las räägib mis tahab. Salga
kõik ära. Küll August usub. Tema usub
kõik.

Anette. Ma ei või enam waletada.

Mart. Sina ei või? Mis sinust enesestgi
siis muudu saab? Ja mees ja laps ja äde?
Loodikut isa ei maks rääkidagi. Mis nen-
dest saab? See on sul ükskõik?

Anette. Ei saa enam kellegi häans waleta-
da. Olen seda ju küllalt teinud. Ja kõin
oli asjata. Päästnud ei ole see kedagi.

Mart. Ja nüüd korraga tuli siis meelde
õigust rääkida? Teised on ju lollid. Ega
need aru saa. Õigust peab ju ikka rää-
kima. Kes siis selle viguri päale tuleb.
Et seda kõin ühe hulguse pärast teh-
takse!

Anette [waikeb]

Mart [vihaselt.] Sundis sind keegi teisile minema? Kus see hubus sulle armas oli?! Nüüd siis tuleb tema jälle oma õigusega. Nüüd taanis iseennast ja omased õnnelikus teha! Et aga oma hirmude järelle süta saaks! Katsu siis! Oled sina iga asja päale valmis. Siis mina ka! Mina ei lähe enam wana ea sees sandikepiga hukuma! Sa ei kuulegi! Ma ei tee seda mitte! Ennem juba ehk mis.

Elly [tuleb rõõgast, wäljaminekus riides, kübar pääs. Sähib ukseri ja peatab, oodates, et teda nähtaks.] Koh, sa ei näegi?

Mart. Mis asja?

Elly [rinasse karates.] Ega sinuga! Mina huypis Anettega!

Mart. Metskass! [Sähib kõõki.]

Elly. Mina lähen nüüd!

Anette [mütled mujal.] Mine.

Elly. Ah sina ei keelagi siis?

Anette. Mis mina siis keelan? [Ärmab]

Mis sa siis hulguvad veel vösi?

Elly. Sina üksi tahad hulknuda? Noh?
Tädi mees abi kodu?

Anette [Läheb oma tuppa]

Elly. Ah sina eotadgi, et mina lähem?

Näed ei lähegi siis! [Tömbab ukse lahti
hüppab aga koha tagasi]. Kes siin en?
Waras!

Robert [ilmub uksele]. Ära karju! Ei ole
waras.

Elly. Kes sina siis õige oled?

Robert. Sugulane.

Elly. Mis sugulane sina oled?

Robert. Sina olen.

Elly. Walitad. Sa nüüd kasi minema!
Ma ütlen sulle ära tule! Ega siin kõrts
ole, kuhu nõrk tulewad!

Robert [en teisest hoolimata sisse tulnud]
Ära kriisku! Utle parem pererahwale, et
sugulane tuli!

Wiiu [on na sisse tulnud.] Kus see sugulane on? Sesama! No tule appi! Kõiksugu asjalised on na tänna õssi lahti lastud!

Robert. No mis niid otsa wahite? Ega ma mõni isimeresõoja ole!

Wiiu. Sina wana kallis oled küll kõige imale sugulane. Kõnni minema! Siis pole koht, ei jõesa kõiki nisesuguseid sugulasi vastu wõtta.

Robert. Ma tahan peremehega rääkida.

Wiiu. Ei ole nodu. Läks praegu wälja.

Robert Siis perenaiselega.

Wiiu. See on haige.

Robert. Waletad wana mees!

Wiiu. Ennäh! Oige perimehe härra!

Robert. Kutsu peremees siia.

Wiiu. Sa kuuldi, et nodu ei ole.

Robert [istub.] Siis ostan.

Wiiu. Wolt sedameesdi! Istub. Nää kus opman! Kui kana siis arwad siin istuda?

Robert. Miks ma kui peremees tuleb.

Wiiu. Kui tana ei tule, istud koozemi?

Robert. Mul on aega null. Wäira ka kauemgi veel.

Wiiu. Ennäh, kus elukas! Mis ajast saadix siis niind wööras taas istumine moodis on?!

Robert. Sellest saadix, kui wanamooid kuisima hakkasivad.

Wiiu. Wanamooidel on üks teine muud ka veel. Kutsumata külalistele kooklasse anda.

Robert. Siis muidugi, kui see magab. [Ellyle, kes julgelt üksisilmu temale otsa waatab] Mis sa wahid? Omalgi asit ega paika. Kuhu sind veel panen?

Elly [astub ruttu Wüu juurde] Tädi, see on Robert!

Wiiu. Mis sugune Robert? [Tulib meelde, astub teise ette ja tambab mütsiloksi pääst ära.] Walge kräsupää neh! [Wangutab pääd.] Katsu ikka raibet! Mina

ei tunnude ära! Robert! No üttele hääd
inimene mis sina sedarnoodi kõnnid?

Robert. Kas sina saad ilma kõndi-
mata läbi?

Wiiu. Mina? Mina kõnnin asja pärast.

Robert. Mina ka.

Wiiu. Küll sul on asjad ajada jäh.
[Ahverdab sõrmega] Missugune ilus
mees! Sumalast loodud! Sa missugu-
ne sa müüd oled?

Robert. Kõik on Sumala loodud loo-
mad.

Wiiu. Kõik? Sumal lõi kõik oma näo
järele. Aga ise oled kõik imber teinud.
Kas see on sinu amet praegu?

Robert. Kõik on teis mis teidab.

Wiiu. No kehv on küll see teit.

Robert. Oled proovind?

Wiiu. Tuba see proov on sinust näha.
Et see amet küll sinu ilusa väaru-
pää väarikine ole.

Robert. Kas sina juurste järele ameti

walisisid?

Wiiu. No räägi niid raiepega kui tahad!
Mis sa siis sedamoodi väsi sisse tungid?
Kas ei wõi wähe muisakamalt ometi tul-
la!

Robert. Ära pane pahaks. Unustasin
nimekaardi koju.

Wiiu [heidab mõlemate kätega.]

August [tuleb.] Pohter tuleb. [Käeb Roberti]

Kes siis...

Wiiu. Ei tunne ka? Otsa Robert!

August. [Wainur] Pere! Waata tädi, kuda
tubd on.

Wiiu. Sildge aga pääle. See tuba on alati
korras. [ära]

Elly [waatab aimult Robertit; see paneb
seda tähele ja hakkab niasamuti wasta
waatama. Siis viskab paa püsti ja läheb
ära]

August [ustawades] Ohje hüans! Siia!

Doktor [tuleb]. Pere!

August. Palun siia [Ühis Dr. magamise tupp ära]

Mart [võtab keegiukse vahelt hülides: siis sisse.] Sina siin? Mis sa tahad?

Robert. Mis mina tahan? Kes nii viisakusest väärast vastu võtab?

Mart [kannatamatalt.] Mis sa tahad siin?

Robert. Mis sa vanamees laintad ennast? Mis mina tahan? Mis sul siis ka anda on? Minul on inna tahtaküll. Aga sul ei ole midagi anda.

Mart. Mis asja sinul tahta on?

Robert. Sini käest mitte midagi.

Mart. Kelle käest siis?

Robert. Küll ma tean isegi. Ära sina minust enam muritse.

August [tuleb tagasi] Isa, kassa ei lähene arsti koju viima?

Mart. Ei mina... Minu selg valutab. Eks peiss lähe siis?

August. Mine siis aja üles. See magab.
Mart [läheb wastu tahtmink.]

August. Seie olla minu järelle küsimud?

Mis siis.

Robert. minul asja oli?

August. Ja.

Robert. Walest ehk prona abikaasa rää-
 kis juba?

August. Ei, minu naene on haige.

Robert [naerab].

August. Seeb nalja? Minul ei ole praegu
 aega ega tuju nalja tegemiseks. [Rõhuga]

Mis sa tahad?

Robert [naisanna] Taham oma naasega
 rääkida.

August. Wääraid naesi siin majas ei
 ole! Oled korteri unses eksimud.

Robert. Mina mitte.

August. Kes siis?

Robert. Sina.

August. Mis sa sellega ütelda tahad?

Robert. Seda mis ütelnud olen.

August [otsib sõna]. . . Sina veel oskad nalja teha.

Robert. Sina ka. See paistab sul näost.

August. Ja mis siis müüd minu käest nõuad? Ütle otsekohhe ära.

Robert. Sa ostsid minu naese ja lapse enesile. Ma nõuan neid tagasi!

August. Muisama vähe?

Robert. Sa pilkad isemast. Küsi nõuaks oma naese käest. Wahest ei ole siis enam lusti pilgata.

August. Aga kui minu naese käest minni teine nõud ise seda järele küsid? Arwatawasti teab tema ka kindlasti. Kelle naene ta on. Ja müüd jumalaga! Mul ei ole tõesti aega. [Teib emast ära minema ja wotab et teine ka seda teeb]

Robert [naerab]. Ja arwad müüd, et mina lähen?

August. Ja. Ma arwan seda.

Robert. Tule pane siis käed külge! Näed ma ei liiguqi.

August. Enne on veel muud abinõusid.

Robert. Kõrskendad majarahwa karku? Kõrskitud nendele ka nudirt? Noh, mis sa siis wüwitatad? Tee seda siis ometi!

August. Arwad sina, et ma seda kardan teha?

Robert. Sa kardad. Sina julge, rahuline mees. Sa ei tee seda mitte. Minule ei maksaks kommetit määngida. Mina näen wäga hästi. Kuda sa wärised! Sa unud, et see tõi on! Mina näen seda wäga hästi!

August. Sa mis siis? Kui see ka tõi olexs?!

Robert. Mis siis? Sa küsid seda? Minu küest?

August. Sa ma küsin. Kui see ka tõi olexs? Mis siis?

Robert. Pean siis mina teadma? Wõi on ta sul ükskõik?

August. Ükskõik ehk mitte. Kuid ära arwa, et ma sellegipärast wüwitan sind üksert wälja wisata. Kui veel sellega tuleb.

Robert. Mind wiskad sina wälja. Ka siis kui kõik õige on? Ja mitte oma naest?

August. Ka siis! Kui see õige õleks!
[Seine ei wasta, wähe.] Kuisenda müüd sina majarahwas kokku. Kuuluta müüd sina undist... Miks sa wiimistad? Pane siis müüd omad suured õigused maksma! Ma tahan näha, kuidas sa seda teed.

Robert. Siis nii. Kõik on juba ette walmistatud! Ja sina nann uhkustad sellega?! Aga ära weel liiga wära uhkusta! Mina panen kõik mängu päale. Mina ei wõi abinõusid! Aga oma õigused panen mina maksma!

August. Sinu õigused? Mis õigused sinul siis siin õieti on?

Robert. Ära tee sõnu. Et mereõigus kõige suurem on, seda tead sa wäga hästi.

August. Kõige suuremal õigusel on ka kõige suuremad kohused. Kes kohused

tähtmata jatab, on ka õigused kaotanud! Ja missuguseid kohuseid oled sina kannud? Sa räägid naigest ja lapsest. Ütleme, et nad sinu olid. Mis oled sa siis nende häaks ka teinud? Naeselt ta puhtust, ta armastust vastu võtnud. Tema lapsele elu annud. Siis mõlemad saatusse hooleris jätanud. Sa ise ilmas ümber hülkunud. On see kohuste täitmine? Sa kui ohvritel korra lähed nutu elu algada. Kui minevik nagu kuri unenägu ununema näib. Sool tuled sina jälle oma verivigusega! Sa halastamatult tallaksid puruks kõik mis teised valu ja pisaratega üleshitanud! See peaks õigus olema?! Metsloomade õigus on see! Metsloomade õigus on

Robert, Sina! ... Sina näru! Mina jätkan oma naese ja lapse maha? Ja sina? Sina ütled seda? Minu õigused on õigusega saadud! Wabalt antud on mulle

kõi! On sinu omad ka seda? Raha-
 ga ostetud on sinu õigus. Teiste in-
 neste eluga ostetud on sinu õigus!
 Mis sinu õigused siis kõi keeru
 õige maksavad? Sul on ~~on~~ ometi
 ju kõi väljavarvatud? Ma maksan
 sulle ära. Ära karda, et mul raha
 ei ole. Varastamiseks olen veel aius
 küllalt! Kui palju see sinu õigus
 maksab?

August. Sa tahad õigust saada. Mit-
 te teha.

Robert. Sa sina tahad seda teha?! Mui-
 dugi. Sa tahtsid ju ainult õigust teha.
 Kui kahe inimese elu ära hävitasid!
 Wõi ütles ta sulle, et mahajäetud on?
 Palus ta sulle abi? Wõi armastas ta
 sind koguni viimati? Küsisid sa ka
 korra oma kauba käest seda? Sul
 ei olnud seda tarvis teada. Sa maks-
 sid raha ja said kauba. Mis pölv-
 justel ta sulle tuli. Mis puutus see

sinusse? Sul oli ometi õigus oma saada. Raha ju vana! Mardil ei olnud. Millega ta siis oma wõla olexs maksnud? See on ju nii loomulik. Et tütar ennast pandiks tõi!

August. Miks lasksid sa siis minul kõik need koleduised teha? Kus olid siis sina? Kõige oma wõre- ja muu õigus tega? Miks jätsid sina siis nõrgad ohwrid üksi? Miks ei tulnud sa siis?

Robert. Olin ma üle maantee? Ja kas see wumati mitte ükskõik ei ole?

August. Si ole. Kes neli aastat ära olla wõis. Wõib seda ka nelikümmend. Olexsid sa siis tahtnud. Nelja aasta eest. Kui ta sind armastas. Mina olexsin ta wabaks annud.

Robert. Siis olexsid annud? Ja mis niid siis muutunud on?

August. Sina! Ja wõib olla ka tema. Tema ei armasta sind. Ja sellert on

kuul. Ja sinu õigused selle pääle on
 sinna jäänud, kus sa neli aastat olid.
 Need on sinna jäänud, kuhu sa ise
 jäid. Need on sinna jäänud, kuhu su
 armastus jäi. In sellest aga üks sa-
 dexene wõib alles. Siis mine! Mine
 siit ära! Ja ära ial enam tule! Et
 teda piinata. Talle kätte maksta.
 Sellaks ei anna mina teda mitte wa-
 baks. Ja teha ei saa sa midagi. Ei
 seadusega, ega õigusega! Kõnda on
 see! See on minu wiimane sõna!
 Ja niind mine!

Robert. Ja mina jään siia! Ei mõtle-
 gi enne liikuda. Kui teie ja teie õigu-
 sed null on! See on minu wiima-
 ne sõna!

Doktor [astub sisse.] Palun paberit,
 sulge, Rohutäht...

August. Palun siia. [Mõlemad peedi.]

Anette [tuleb sisse, ei imesta.]

Robert. Tuba terve?

Anette. Tuhid?

Robert. Nagu näed!.. Noh? Nüüd ei ole siis enam midagi kartta?

Anette. Ei. Tulegu nüüd kõik mis tulema peab.

Robert. Muidugi. On ju seljataguse kindlaks walestatud.

Anette [waatab arusaamatuses.]

Robert. Oled aga hästi jutustanud. Seda peab ütlesma.

Anette. Mina ei ole midagi jutustanud.

Robert. Ja? Ainult hoiatanud? On kergesti wõimalik. Et mõni hulgas laimujutu liikuma paneb. Et midagi wälja igistada? Nüüd on siis jälge-olune jälle kindel. Tema ei usu midagi. Lase mind wälja wisata. Siis on kõik jälle korras. Ja sellega loodad nüüd kaugele saama. Täta juba

kord wigurdamised. Mind sina sel-
lega ei heiduta. Tee ainult lühri-
dalt. Sa anna häraga minu laps-
kätte.

Anette. Laps sinule?! Mitte ialgi!
Mitte ialgi ei saa sina teda! Mis
tahaksid sina temaga päale hanka-
ta?

Robert. Sa sina? Mis sina rohkem
teed?

Anette. Ma kasvat an teda armsaks
inimeseks!

Robert. Nisama armsaks nagu sa
ise? Mina teen sedasama. Sa miks
siis üksi sind? Laps peab ju isa ja
ema armutama. Nõnda seisab õne-
ti kirjas. Sina oled teda ju nüüd
küllalt mind armutama õpetanud.
Nüüd tahan mina teda ka niasamuti
sind armutama õpetada.

Anette. Ma õpetan teda kõiki õnnetuud
armastama.

Robert. Niisamuti, nagu sa ise kinnas-
teen rõhkem. Ma õpetan teda mitte
üksnes sinu auusaid pilkama. Mitte
üksnes sinu õnneteid hirmutama.
Ma õpetan teda kõiki valelikka vii-
kama. Kõiki jesuitisid põlgama!

Anette. Ja. Sellene on sul teda tar-
wis. Mind ükski oleks wähe.

Robert. Mis teen oma sinuga? Sina
oled oma elu ise loonud. Ela siis niind!
Sind ei ole mulle tarwis.

Anette. Mind ükski punustatult näha.
Minult ükski süda wälja viskuda. Ja
oma kättemaksamise himu kurtuta-
da. Seda oleks sulle liiga wähe. Sa jänu-
ned suurema piina järele! Sa tahad
last! Et meid kõiki südamesse haawa-
ta. Et kõiki häwitatult näha! Aga
seda ei saa sa kunagi! Mitte ilmasgi!
Salgi ei lase ma last häwitada!

Robert. Ei anna sa hääga. Siis teen
oma vigused mujal rindlaks. Ja wotan

Anette. Ja mina ootan rahulikult?
 Kuni sa seda teed? Arvad sa seda?
 Et mina vaikselt päält vaatama
 jään? Kuni sa lapse minu silmade
 ees püües kisud? Et minu armastus
 rohkem ei suuda? Mine siis! Mine
 kohe! Katsu oma õigused siis kind-
 laks teha! Ja mina ütlen sulle, Mida-
gi ei tee sa kindlaks. Ühtegi kindlat
 tunnistust ei saa sul olema.

Robert. Sina ise.

Anette. Ja, selle pääle ehitad sina! Mi-
 ne siis selles lootuses. Kui jälle tuleb,
 siis ei ole mind enam. Keik saladu-
 sed on siis ühes minuiga handa läi-
 nud. Ühtegi tunnistust ei ole sul siis
 sellens. Et last hävitada. Et teda Au-
 gusti käest ära viskuda.

+ Ernst [särgi wäl. On uksele ilmunud.
Sernab suure rõõmuga Anette juurde
 Mamma! Mammikene! Tulid koju!

Tule magama! [Näeb Robertit ja jääb
tarrutamult seisma.]

Anette. Miks sa tulid? Mine nüüd maga-
ma! Küll mamma tuleb kohe!

Ernst [vaatab üksisilmi]

Robert. Mis sa wahid!

Ernst. Kes see on?

Anette. Ole hääl laps. Mine nüüd.

Ernst [riputab ernast kõvasti kaela]

Mammixene luba! Mina ka!

Robert [teeb liigutuse]

Anette. Miks sa nüüd ei lähe? Ma tu-
len warsti.

Ernst. Kui warsti? Miks sa kohe ei tule?

Anette. Võõras on, näed. Ei saa.

Ernst. Kas sa onu warsti minema hak-
kad?

Robert. Ostad ka?

Ernst. Ja. Siis meie saame magama
Mine sinna ka. Kas sa wõisinud ei ole?

[Teine ei wasta] Kas sul kodu ei ole?

[Teine ei wasta] Kuhu sinu kodu sai.

Robert. Kadus.

Ernst [mateldes] Kuda siis saab? Mäga meie köögis. Mamma, eks? Ohk on sul köht tühi? Kas tahad süüa? Mul jäi õhtul väilibjärele. Söö see! Kas tahad?

Robert. Söö aga ise.

Ernst [kurvalt] Aga kust sina saad? Kas ema annab?

Robert. Mul ei ole ema!

Ernst. Aga mul on küll! [Waius]

Anette [and waidelnud, aga enam ei jena pi-saraid tagasi hoida.]

Ernst. Mammixene! Sina nutad!

Mis sa nutad? [Sundleb ja kallistab]

Anette. Mu laps, mu armas laps!

Robert [rahutult]. Mis sa jahid?

[Waheaeq]. Wü lapsära!

Ernst [kõvasti kaelas] Mammixene sina ka! Mina üksi ei lähe! Mina ei läse lahti! [Hakkab ka nutma]

Robert. Mis sa ometi! ... Süs wü ta ära.

Wahcaeg

Ernst [waatab hirmumult ja hoiab kõ-
wasti kinni.] Enna, ma kardan.

Robert [taganeb kaugemale.] Noh, mi-
tä siis ometi minema!...

Anette. Ära nuta! Mina tulen ka. Ära
nuta! Näed, mina ka enam ei nuta.

[Tahab oma tupsu minna. Räägib lap-
sega ja tahab woodisse wia - see ei lase
lahki.]

Robert [salajas.] Mis see nüüd on?...

[Förjub nagu midagi enesest eemale.]

Mis see siis on?... Mis see nüüd on?...

[Taganeb unse poole; wastab maha.]

Anette. Sähed sa ära?

Robert [raskelt] Ja.

Anette. Alatiseks?

Robert. Ja?

Anette. Kuhu?

Robert [heidab käega; tumedalt]

Sinna! Uude kodusse! Sumalaga!...

Anette. Ela hästi, Robert!

Robert [tahaks nagu midagi ütelda, pilk langeb lapse pääle; waikib ja tuikeb kui uimane wälja]

Anette [seisab tummas wahus.]

Ernst. Mamma! Kallis! Ma kardan!

Anette. Münd jääd üksi?

Ernst. Kuhu sina lähed?

Anette. Waatan ainult kus papa on. Tääd münd?

Ernst. Sa +

Anette [suddleb last jumalagajat - misens tõnniliselt] Armasta mam -

mat!... Ka siis kui juba suur oled!

Sa hääks preisiks! Saa hääks. [Wüb

lapse tupsa ja tuleb natukesse aja pä -
rast tagasi.] Münd peab see olema.

Sa kaswatob lapse auusaks inimeseks

üles... Kui nõrd teada saab, wõib ol -
la, on tal kaastundmust... Ei wan -

ni münd mitte... [Räägib nagu pala -
wikus midagi tasakesi edasi kuni

August sisse astub]

August [pae unsert sisse.] Oled juba jälle üleval! [Katsub ärwust maha suruda.] Nägid sa teda?

Anette [nokutab jaatades.]

August Läks ära?

Anette [jaatab].

August. Sa oled nutnud? Mis ta ütles? Oli häbemata?

Anette [saab norruga enesest wõitru.]
Ei! Kas tahaksid mind nüüd keelata?

August. Muidugi. Kui sina tahad. Aga istuma pead sa vähemalt! [Wõtab teise käe]

Anette. Ei. Suba et mina seisari. Sa ära hoiama minu kätt... See on... [Wabas-
tab oma käe ja haarab siis uuesti teise järele.] Ei, ei! Hoiu weel üks kord! Wõi-
mane kord! Siis ei tee sa seda mitte enam! Mitte ial enam! Siis tõuka mind jalaga. Ma tean... Et sul ühte-
gi sõna minu jaoks enam olema ei saa.

Sa ometi pean ma seda tegema!...
 Ma näen sinu ümberkäimisest. Sa
 ei usu, mis tema rääkis. Kedaagi ei ole
 sa uskunud! Sa ometi on see tõi!
 Oige on kõik! Mis kuulnud oled!
 Waletanud olen mina. Kõik need
 aastad! Warastanud olen mina!
 Petnud olen sind kõige wiletsamal
 wiisil! Ma ei armastanud sind mit-
 te! Kui sinule tulin. Tema järele
 kisendasin ma üksilduses!... Et ma
 ajajooksul muutunud olen. Et nüüd
 kõik teiseks saanud on. Et sinu suu-
 meel mind sinu poole üles waatama
 on sundinud. Kuda see mind meele-
 taks teib! Et ma sinule seda tegema
 pidin! Seda ei wõiks sina nüüd ju
 enam uskuda! Sa pead ju seda
 meeks waleks pidama. Ma ei palu
 enesele midagi! Halasta ainult lapse
 pääle! Sa oled teda ju nii wäga ar-
 mastanud! Sa temal ei ole siüdi.

Halasta tema pääle! Kaswata ta
 auusaks inimeseks üles. Ja mina
 kaon. Ma ei jää sulle hääbiplexikus
 teele ette! Ma ei oota... Et, misuga
 rääkima pead! Ainult üks sõna
 weel! Utle ainult seda weel! Et mi-
 nu palwet täidad! Ja mina kaon
 igaweseks!

August [wainuselt ja tuisiselt] Ei. Siind
 hääbame alles elama! Siind on wa-
 le meie wahelt kadunud!

Anette Elama?! Misuga?! Pääle selle?
 Mis praegu kuulsid?!

August. Seda olen ma alati teadnud.

Anette. Sina oled seda teadnud?! Ja
 wõisid süügi! [Langeb põlvili, tõe-
 tab käed üles.] Sina oled suurem
 kui inimene!

August [tõstab teise üles.] Ma tahtsin
 sind nenda, nagu sa olid! Kuige
 sinu mure ja waluga!

Elly [kiljatab ja hüppab uksest sisse]

160.

Surnud surnud!

Anette. Kus?!

August. [ühes] Kus?!

Elly. Robert!! Sääb maas! Sääb maas!
[Säkendab kiväri]. Käesõned katri.

(Eesriie)

— Lõpp. —

